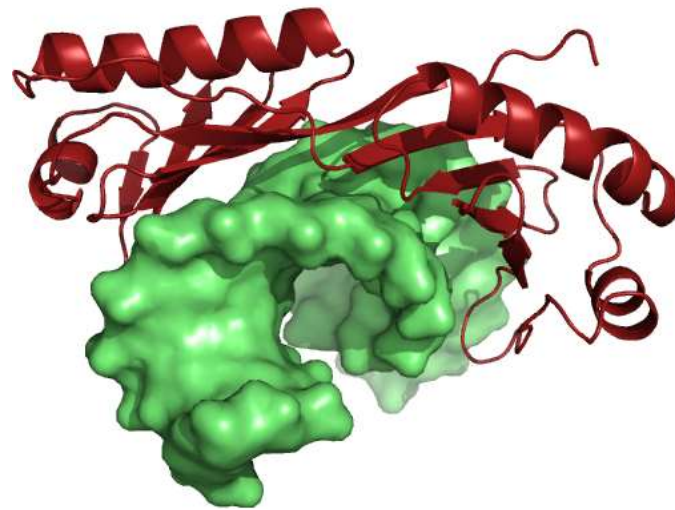

Proteinske interakcije

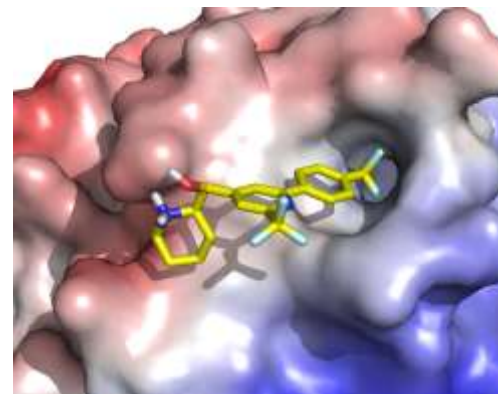
Proteinske interakcije so širok pojem interakcij, ki jih proteini tvorijo z drugimi proteini, nukleinskimi kislinami in ostalimi ligandi. Študij interakcij proteinov omogoča razumevanje celičnih procesov, ki jih te interakcije posredujejo in načrtovanje novih učinkovin v medicinske namene, ki delujejo na ravni proteinov.

protein-protein

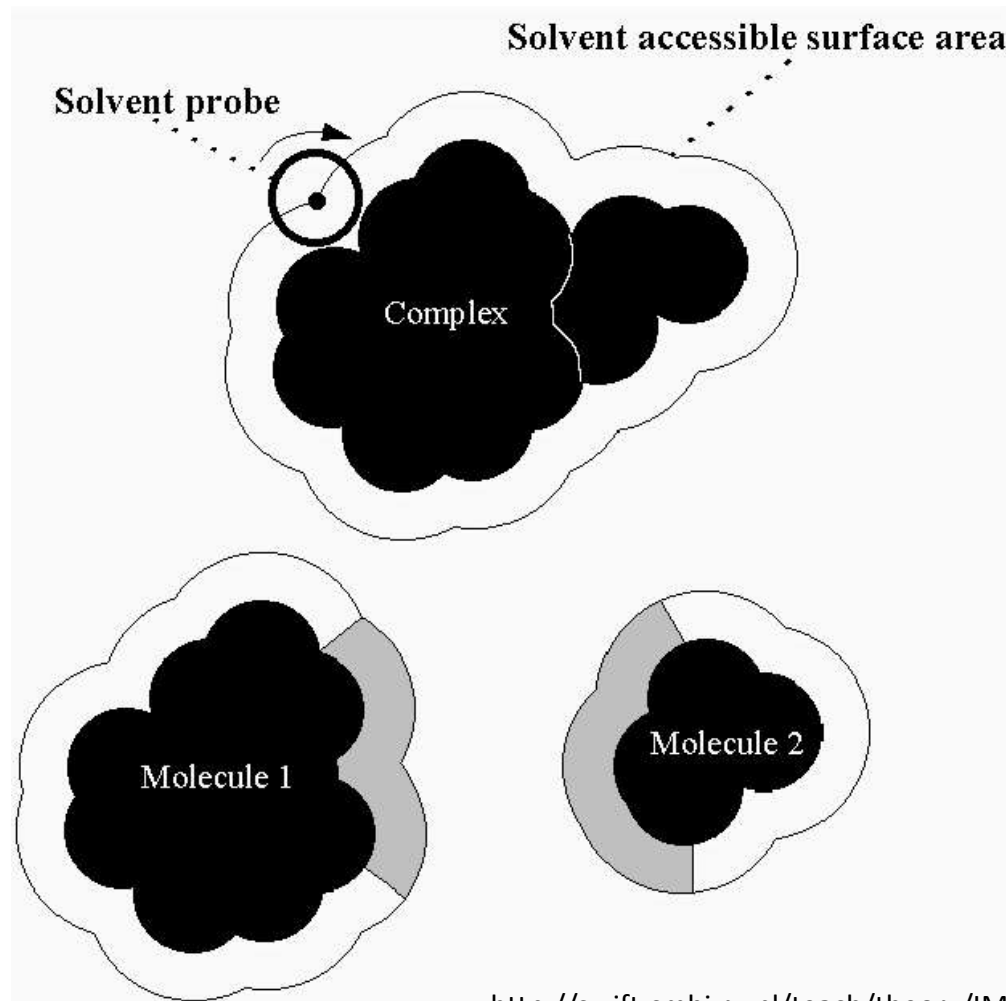
protein-DNA

protein-majhna
molekula

Tvorba kompleksa

Pri tvorbi kompleksa pride do spremembe topilu dostopne površine obeh proteinov. Razliki med vsoto površin posameznih interakcijskih partnerjev in površine kompleksa rečemo zakopana površina in je sorazmerna stični površini med obema partnerjema.

Tvorba kompleksa

Pri tvorbi kompleksa pride do spremembe topilu dostopne površine obeh proteinov. Razliki med vsoto površin posameznih interakcijskih partnerjev in površine kompleksa rečemo zakopana površina in je sorazmerna stični površini med obema partnerjema.

Pri tvorbi stične površine je pomembna **komplementarnost**:

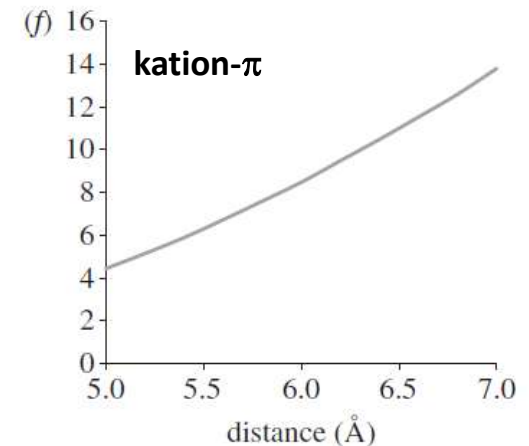
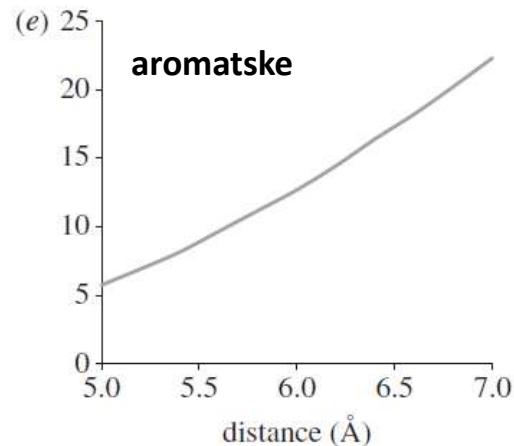
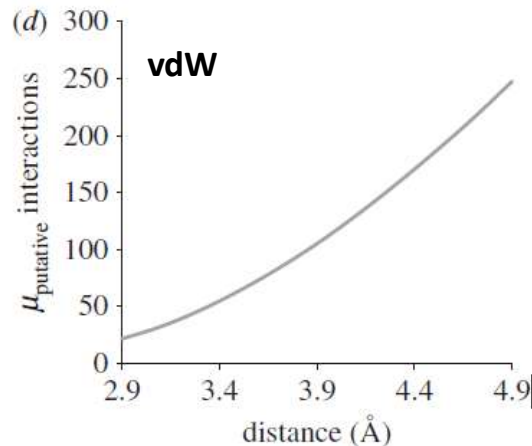
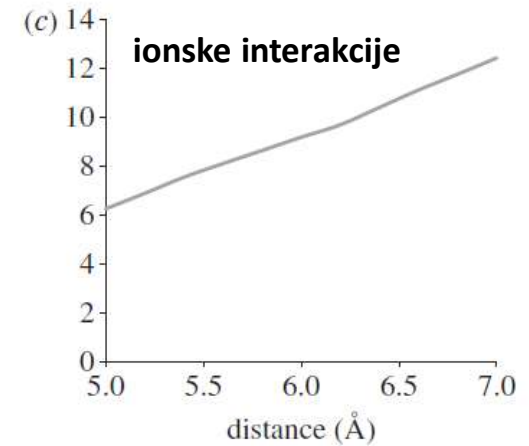
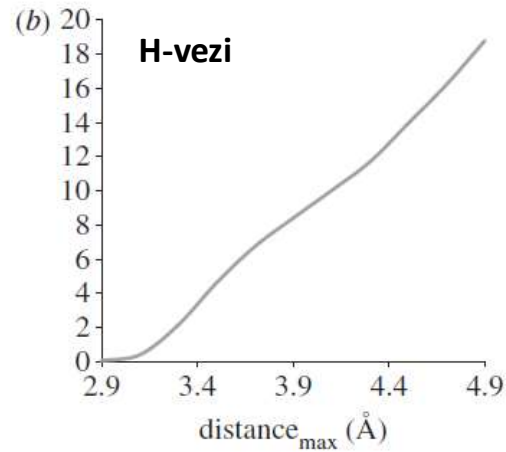
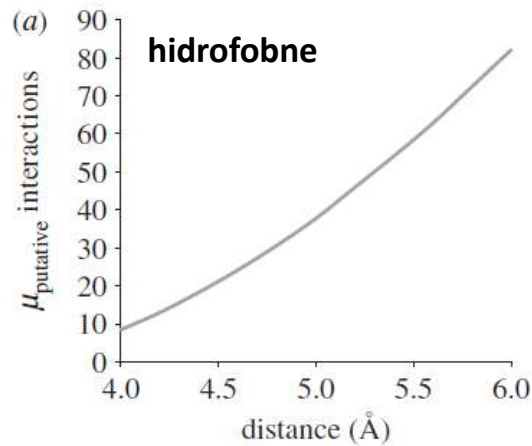
- *geometrije*
- *donorjev in akceptorjev vodikovih vezi*
- *nabojev*

Kemijska sestava stičnih površin:

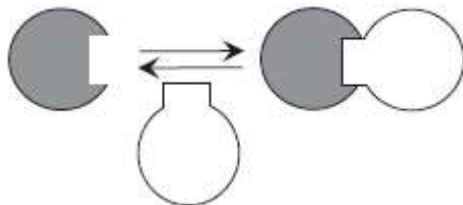
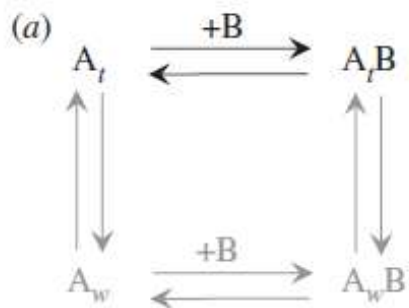
	delež skupin (v %)		
	<i>nepolarne</i>	<i>polarne (nenabite)</i>	<i>polarne (nabite)</i>
površina proteinov	57	24	19
stična površina	56	29	15
notranjost proteinov	58	39	4

Tvorba kompleksa

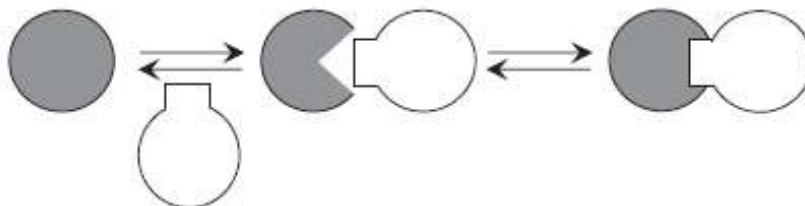
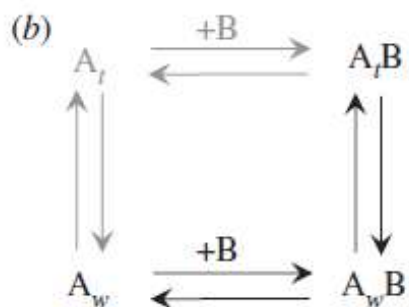
Primerjava števila posameznih interakcij v odvisnosti od oddaljenosti med interagirajočimi skupinami, določena na podlagi vzorca 195 kompleksov protein-protein

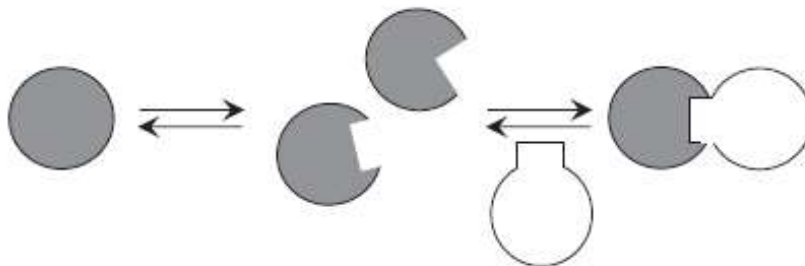
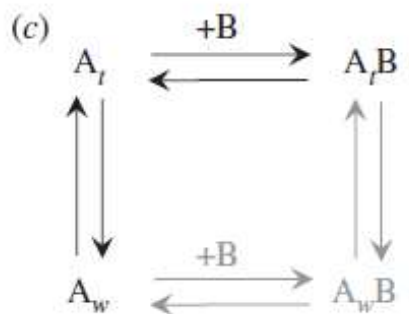
Mehanizmi prepoznavanja med proteini

„lock and key“

„induced fit“

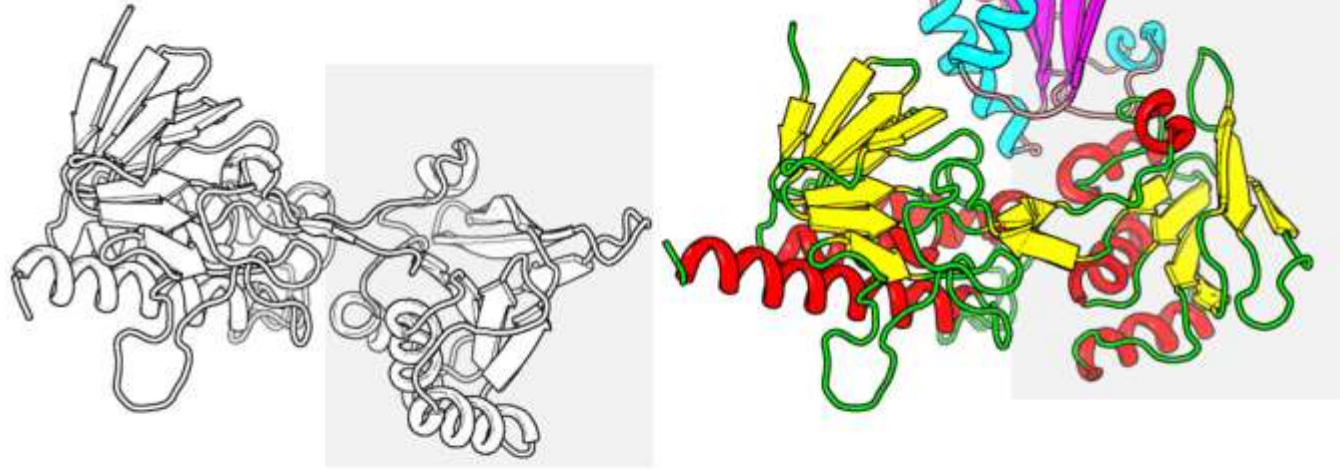
„dynamic fit“
(konformacijska selekcija)

sive puščice .. neobstoječe poti

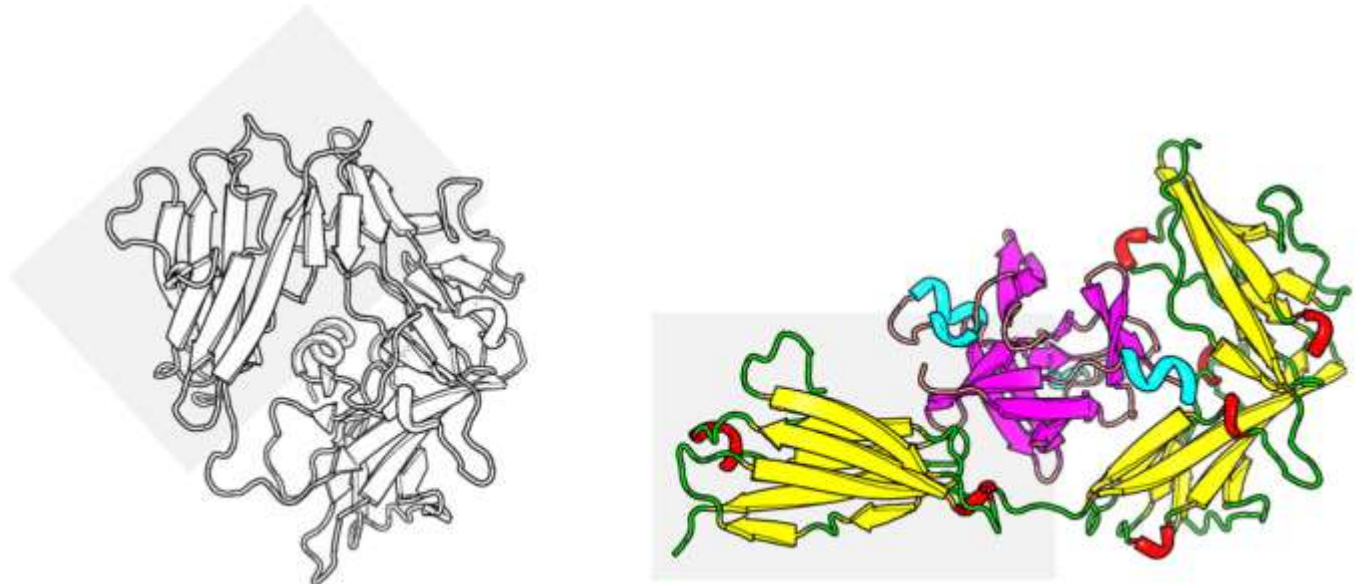
Mehanizmi prepoznavanja med proteini

Konformacijske spremembe ob vezavi liganda.

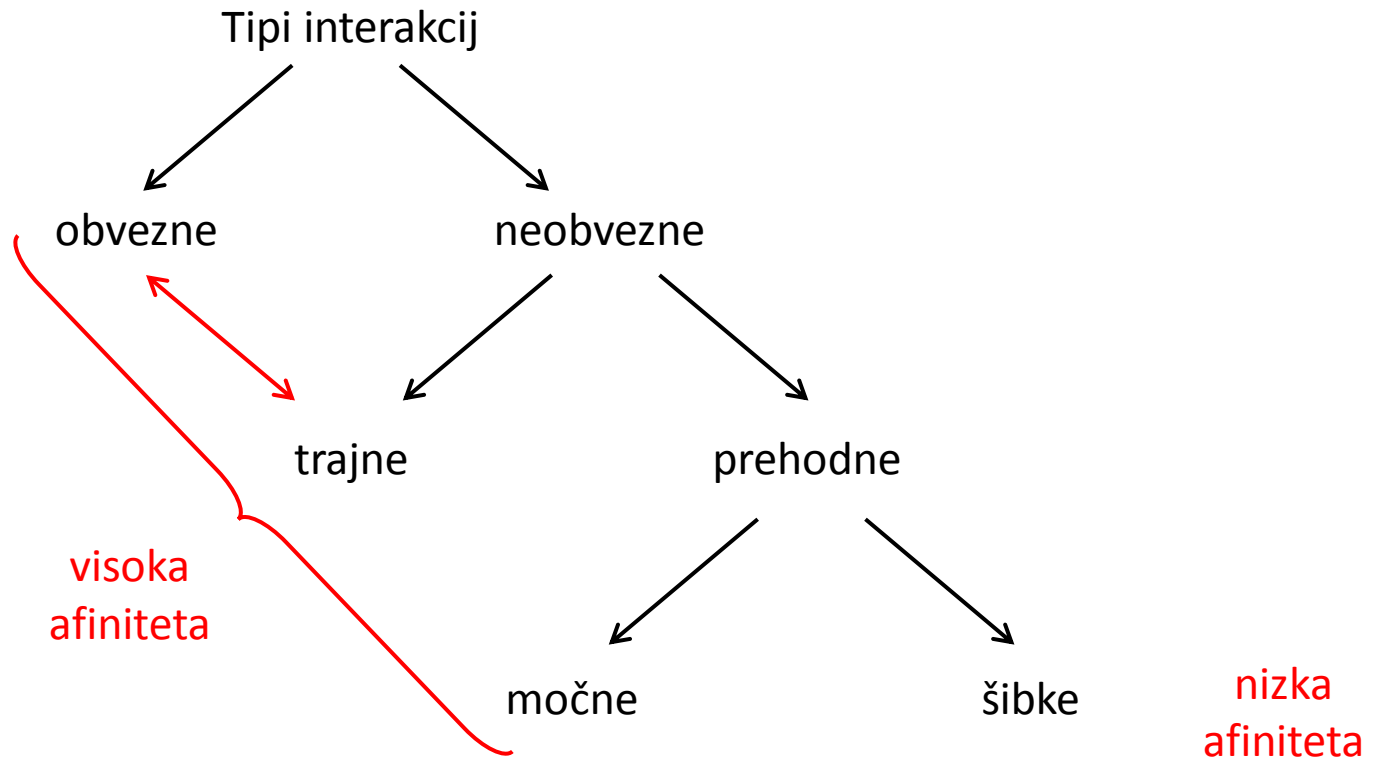
tioredoksin
reduktaza /
tioredoksin

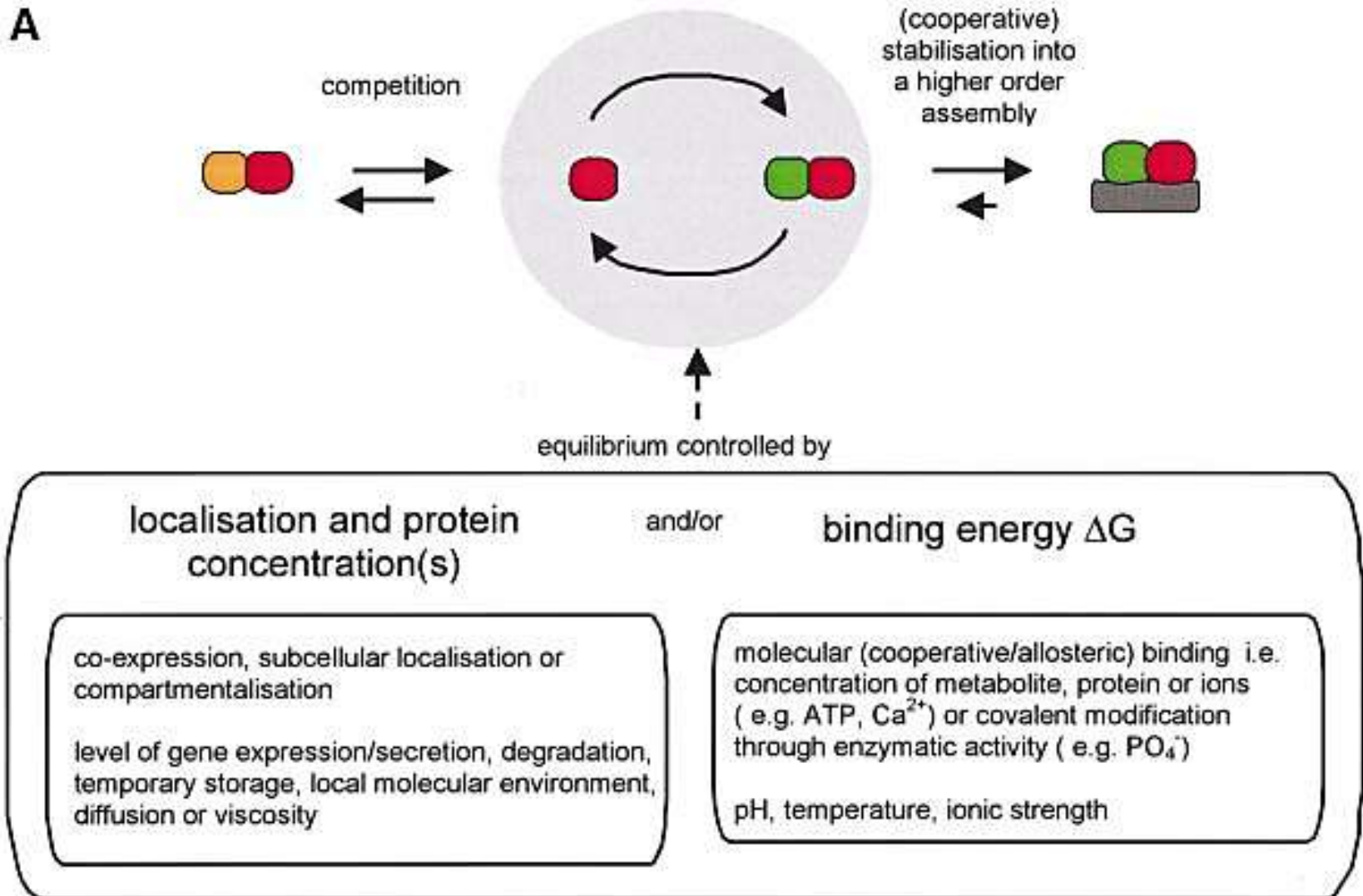
IL-1
receptor /
IL-1 R
antagonist

Interakcije med proteini

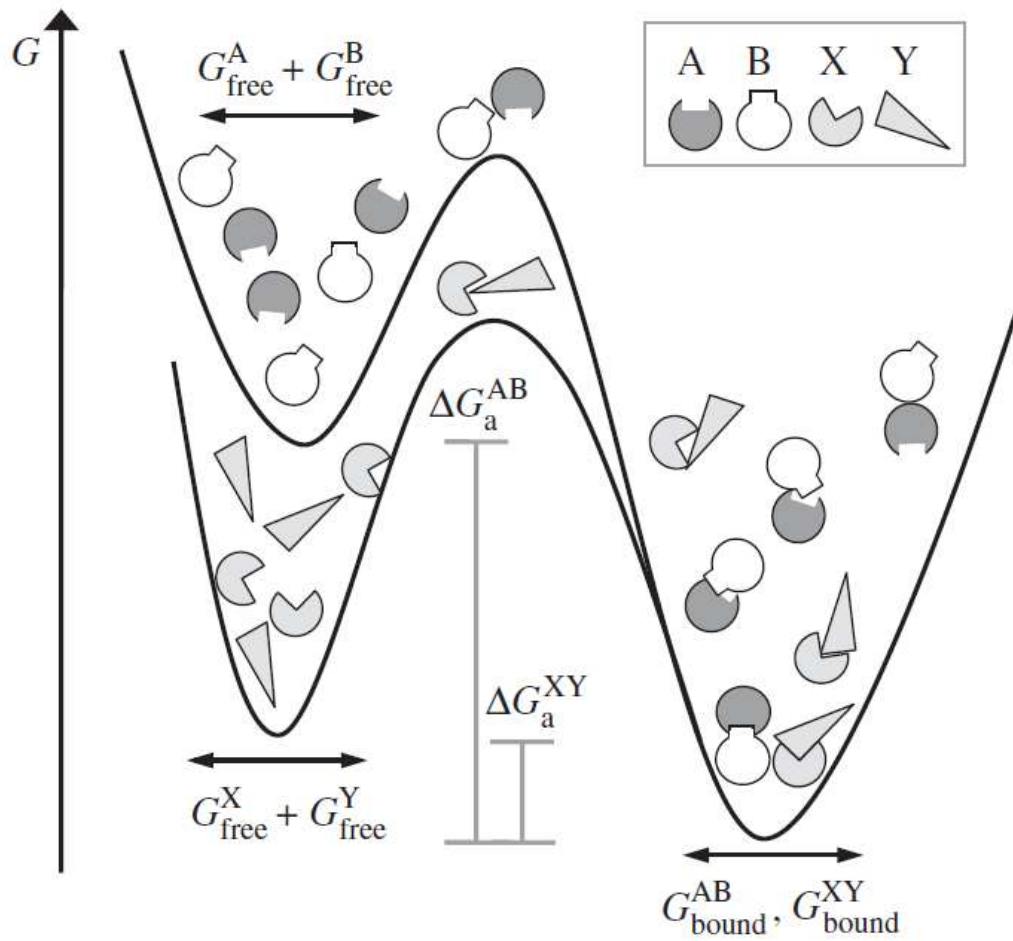

Interakcije med proteini

Termodinamika proteinskih interakcij

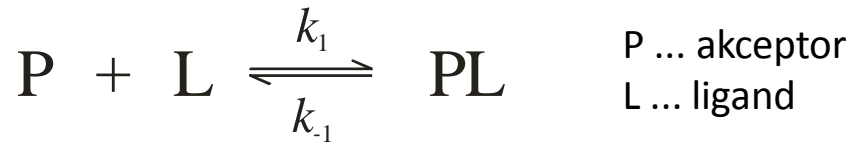

intermolekulske interakcije

$$\Delta G^0 = \Delta H^0 - T\Delta S^0$$

↑
↓
sprememba entropije

Termodinamika proteinskih interakcij

$$v_{as} = k_1[P][L] \quad \text{hitrost asociacije}$$

$$v_{dis} = k_{-1}[PL] \quad \text{hitrost disociacije}$$

v ravnotežju:

$$v_{as} = v_{dis}$$

$$k_1[P][L] = k_{-1}[PL]$$

$$\frac{k_1}{k_{-1}} = \frac{[PL]}{[P][L]} = K_a \quad \text{ravnotežna konstanta asociacije (enota M}^{-1}\text{)*}$$

$$\frac{k_{-1}}{k_1} = \frac{[P][L]}{[PL]} = K_d \quad \text{ravnotežna konstanta disociacije (enota M)*}$$

$$\Delta G = \Delta G^0 + RT \ln K_a$$

v ravnotežju

$$\Delta G^0 = -RT \ln K_a$$

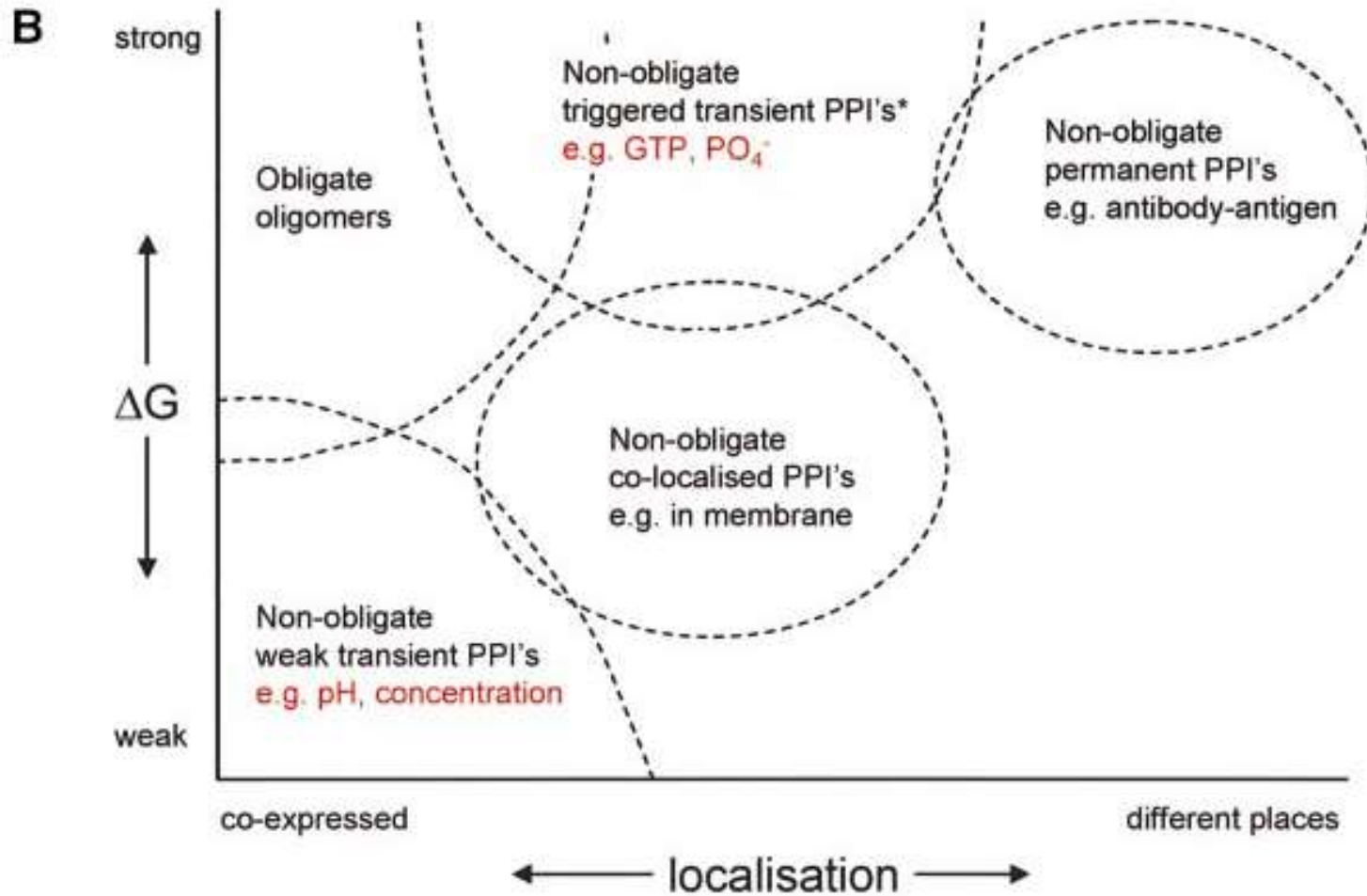
$$\Delta G^0 = RT \ln K_d$$

$$K_a = \frac{1}{K_d}$$

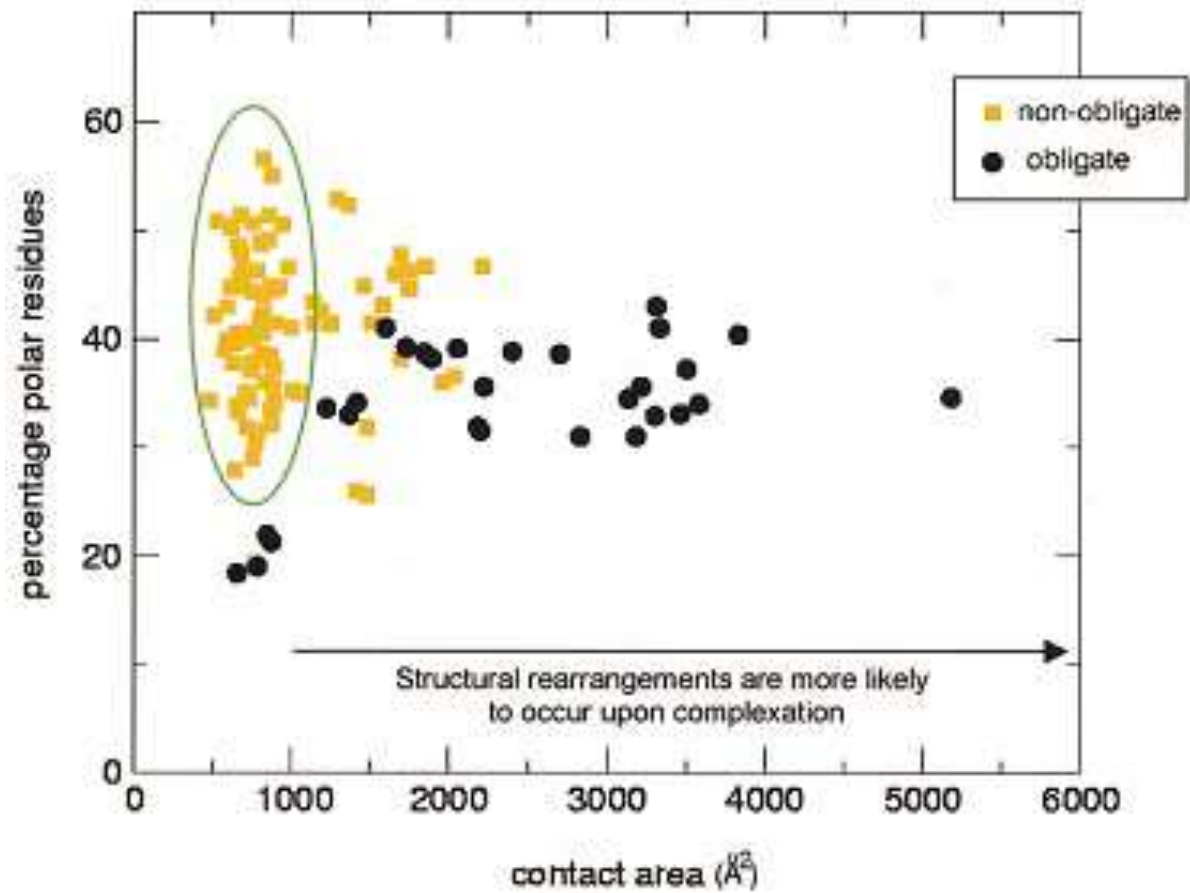
$$t_{1/2} = \frac{\ln 2}{k_{-1}}$$

*v resnici so termodinamske konstante brez enot.

Interakcije med proteini

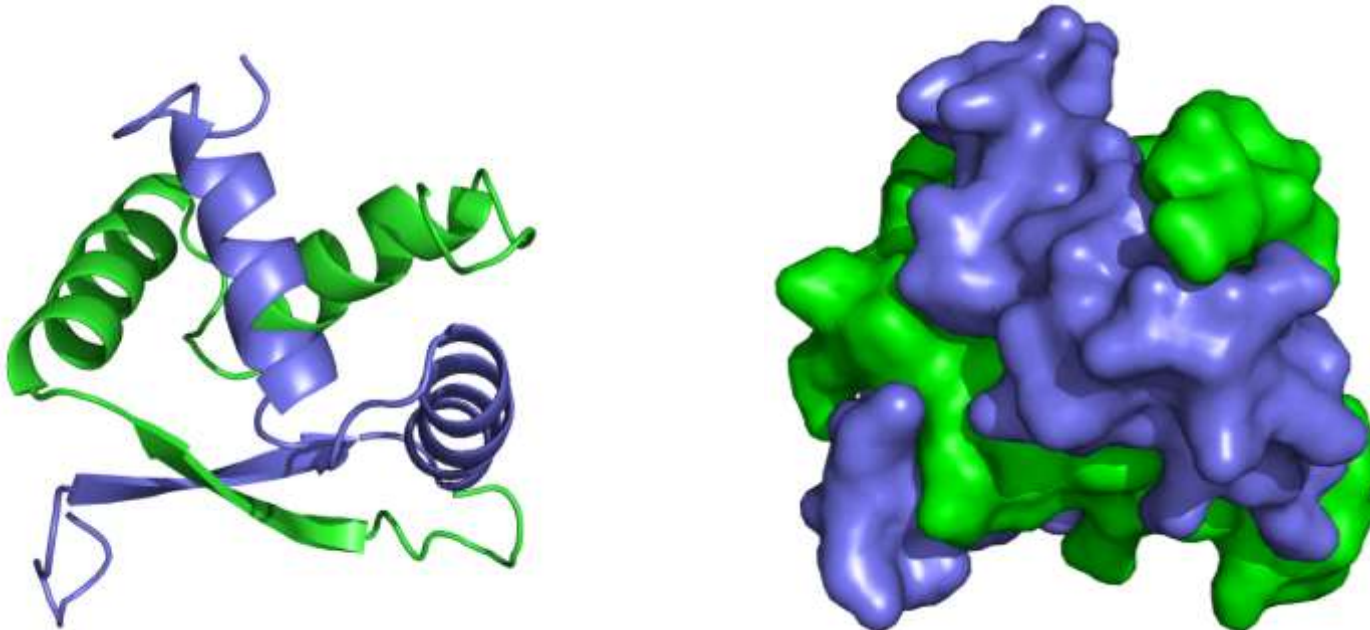
Interakcije med proteini

Obvezni kompleksi

Posamezne enote same zase niso stabilne, zato je tvorba kompleksa/oligomera obvezna za obstojnost proteina v celici. S tem je pogojena tudi obligatna tvorba kompleksa za opravljanje biološke vloge proteina.

Primer: Arc represor bakteriofaga P22, ki okuži enterobakterije

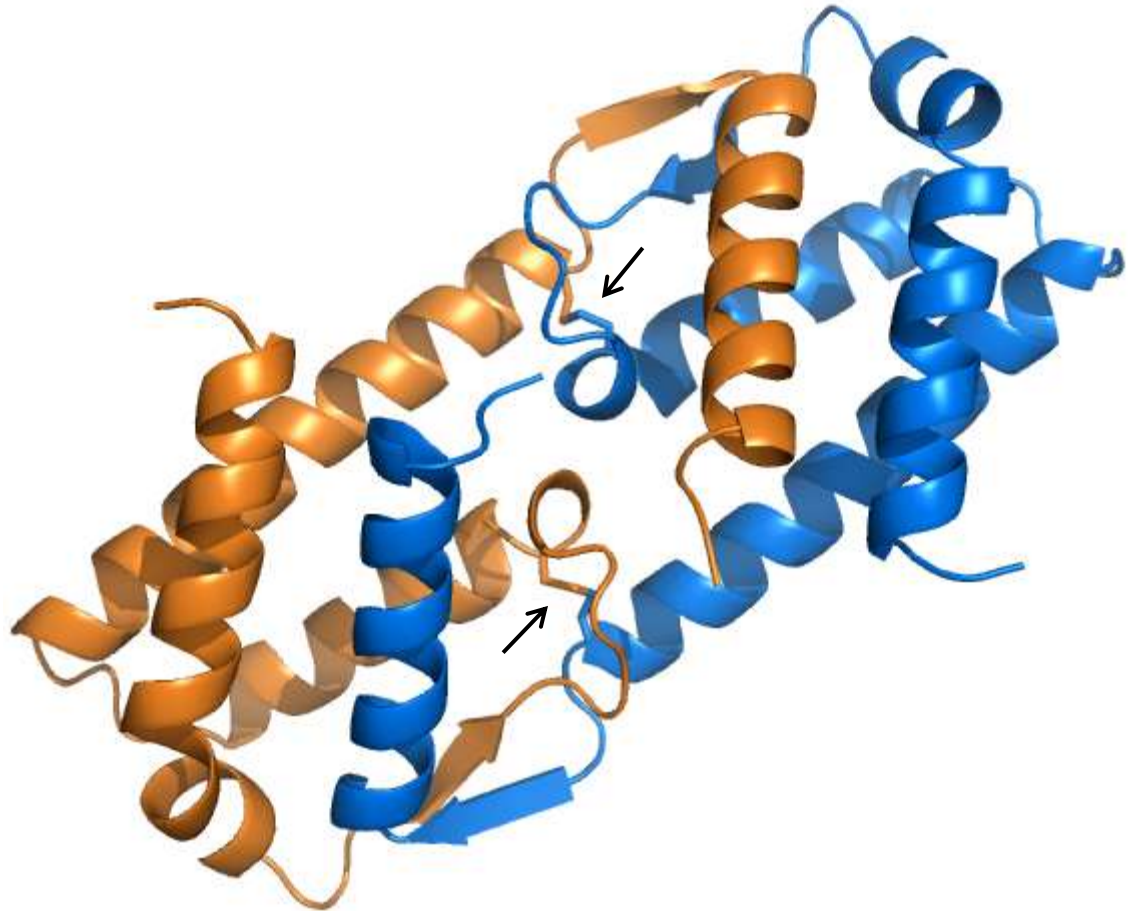
Obvezni/trajni kompleksi

Posamezne enote same zase niso stabilne, zato je tvorba kompleksa/oligomera obvezna za obstojnost proteina v celici. S tem je pogojena tudi obligatna tvorba kompleksa za opravljanje biološke vloge proteina.

Primer: interlevkin-5

BSA 3300 Å²

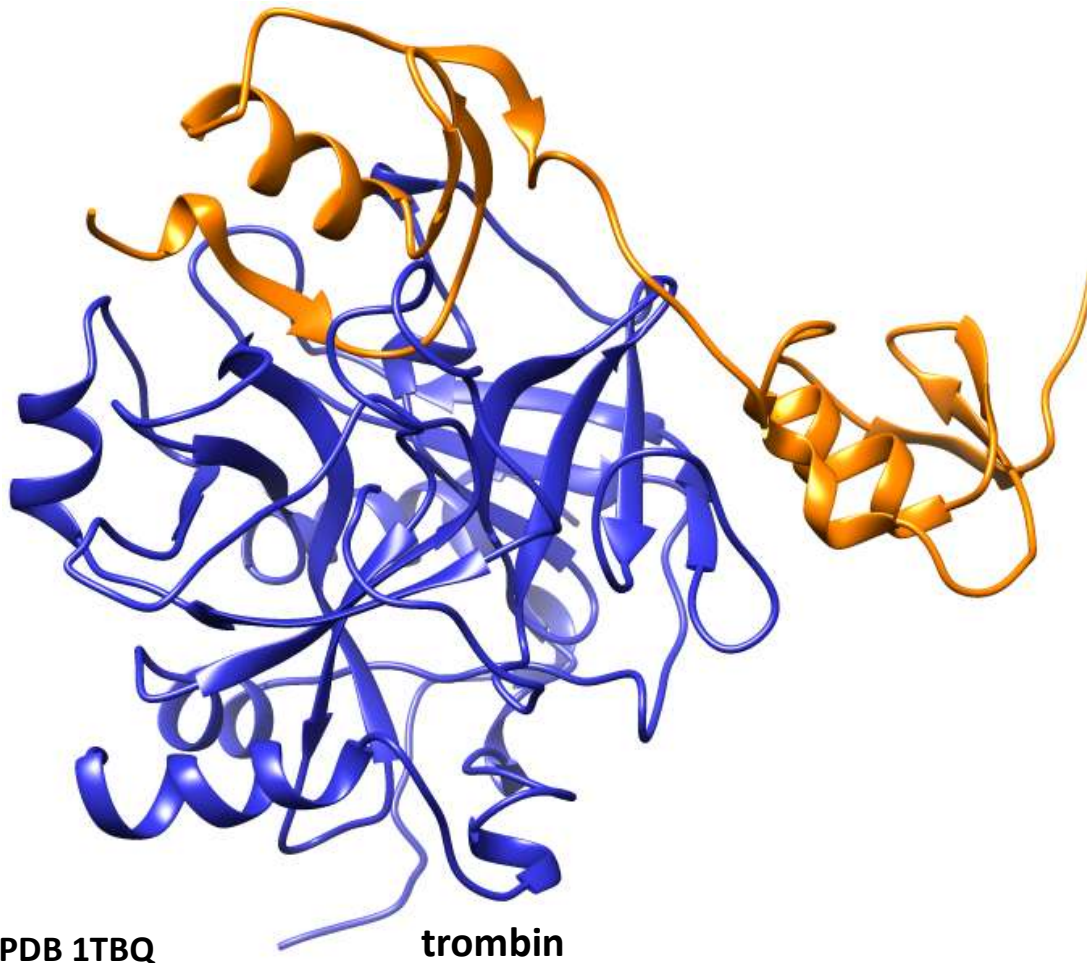
Kompleks je dodatno stabiliziran z dvema intermolekulskima disulfidoma

Trajne interakcije

Ko kompleks nastane, praviloma ostane povezan dlje časa, praktično permanentno.

Primer: kompleks **trombina** in njegovega inhibitorja **rodniina** iz krvose žuželke *Rhodnius prolixus* (inhibitor preprečuje strjevanje krvi med hranjenjem).

rodniin – sestavljen iz dveh tandemnih ponovitev Kazalove domene – prva se veže v aktivno mesto, druga pa interagira s proteinom izven njega

$$K_d = 0.2 \text{ pM}$$

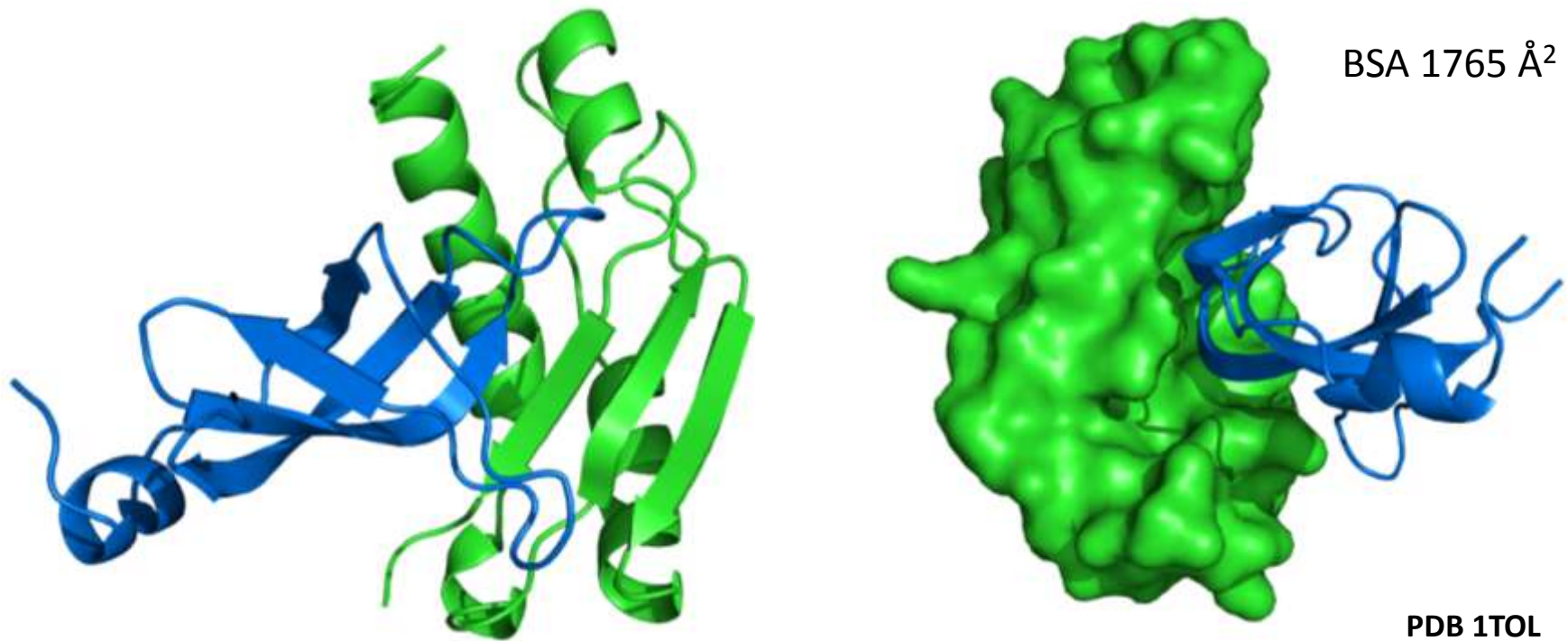
$$\text{BSA } 1850 \text{ \AA}^2$$

$$k_{-1} = 4.3 \times 10^{-4} \text{ s}^{-1}$$

$$t_{1/2} = 1611 \text{ s } (\sim 27 \text{ min})$$

Primeri interakcij

Primer iz knjige (Lesk): kompleks proteina gena III bakteriofaga M13 in TolA proteina *E. coli*

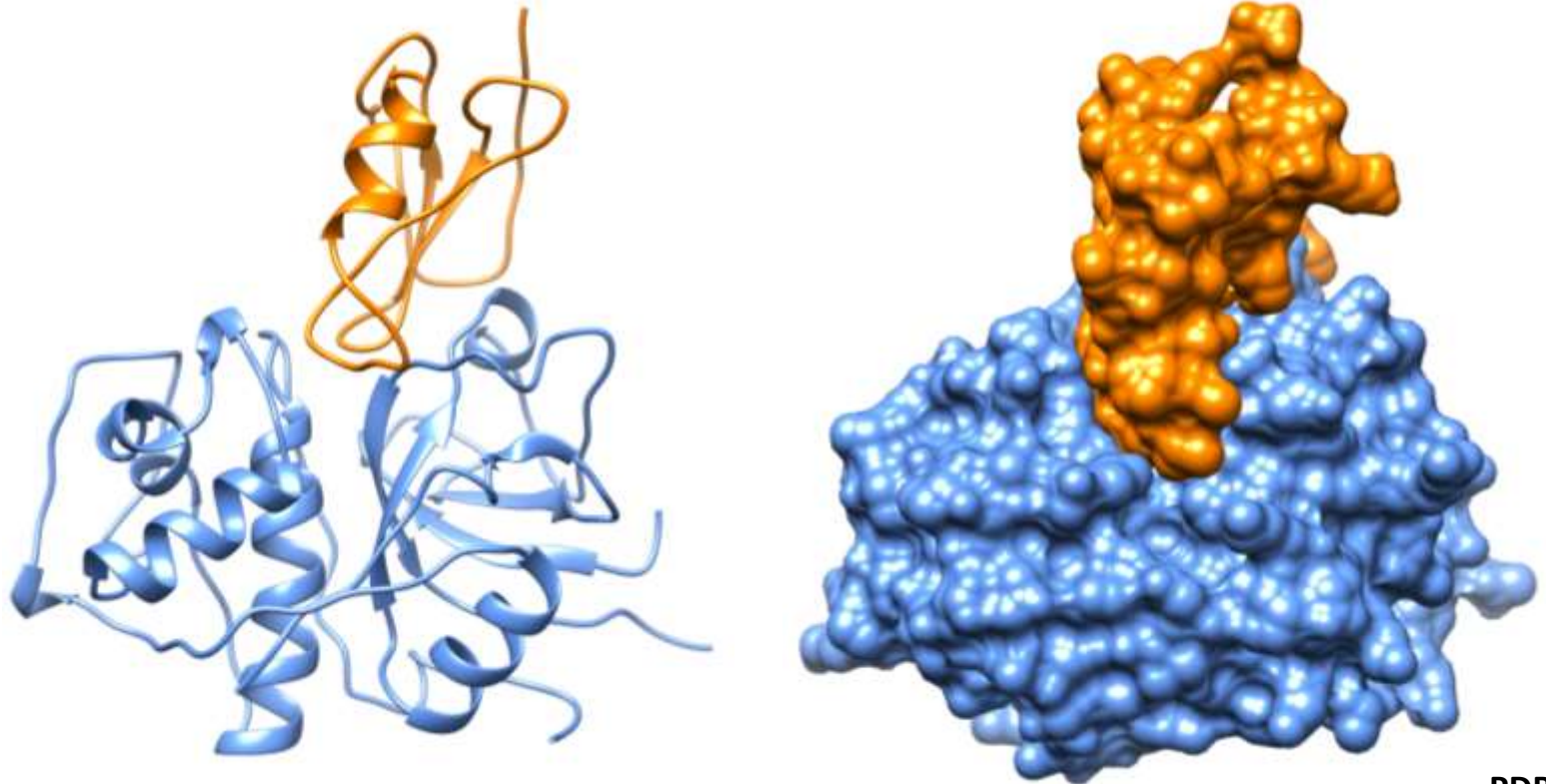

Pri nastanku kompleksa nastane skupna β ploskev.

Primeri interakcij

Kompleks p41 fragment nevariantne verige in katepsina L je primer izjemno močne interakcije preko relativno male interakcijske površine.

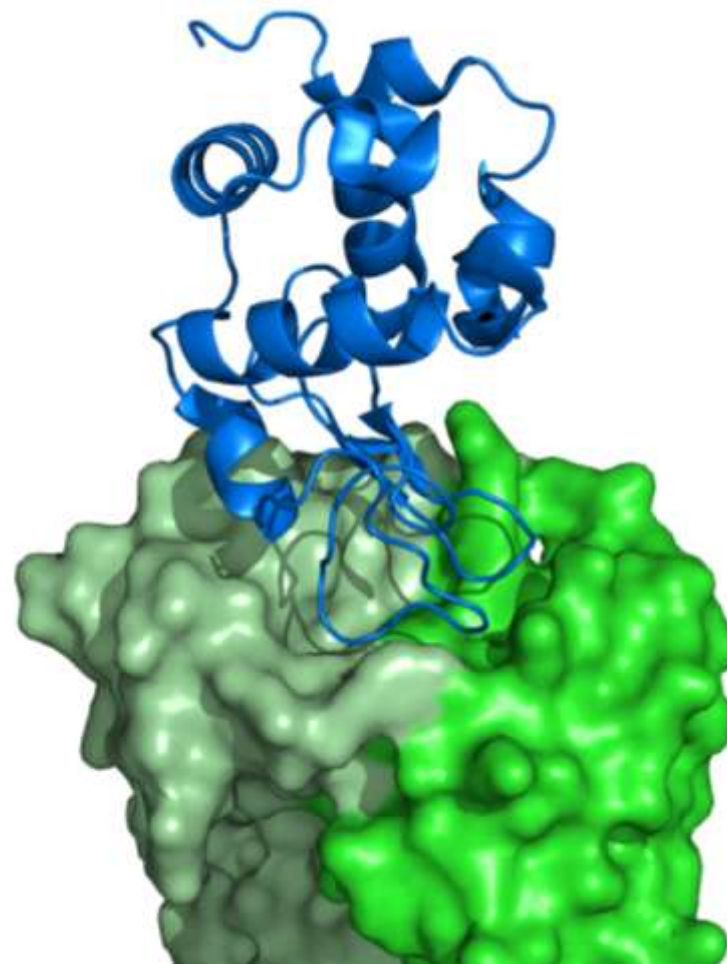
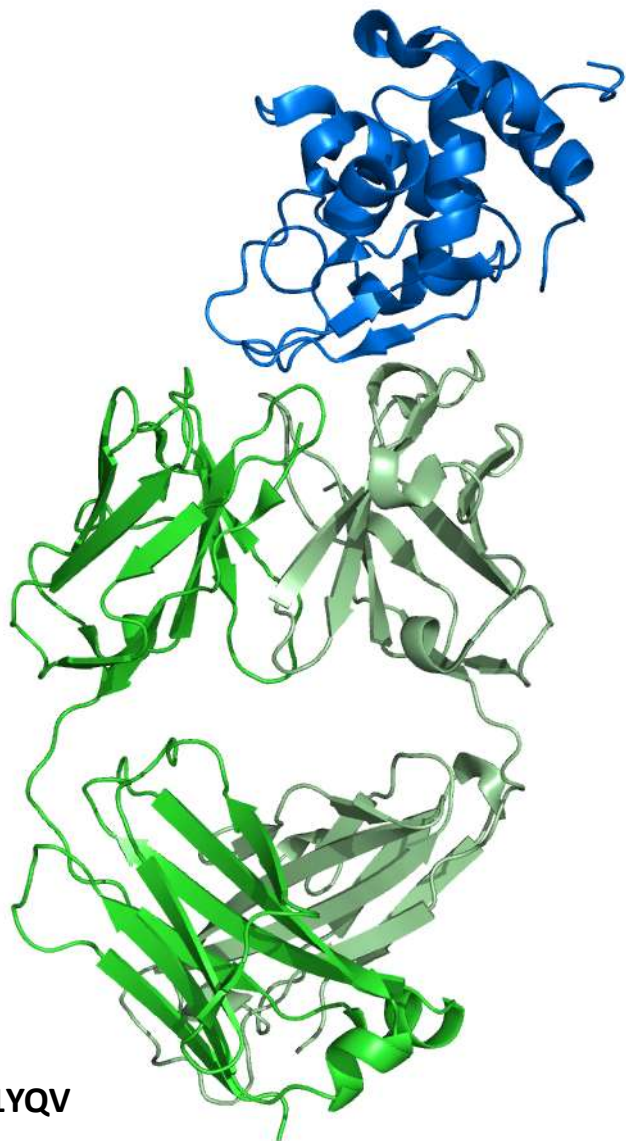

PDB 1ICF

$K_d = 10 \text{ pM}$
BSA $1000 \text{ \AA}^2$

HyHEL5 protitelo

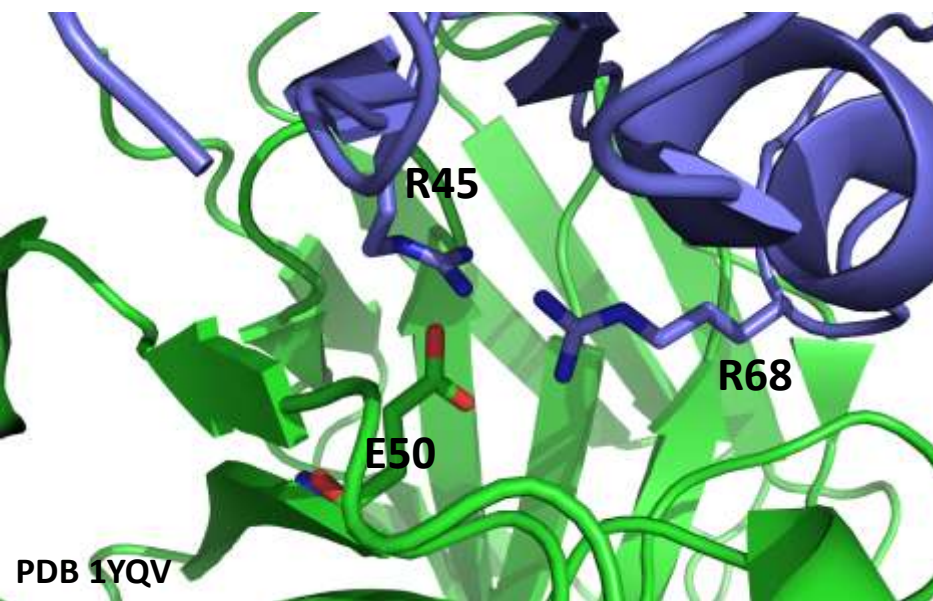
Mišje HyHEL-5 protitelo proti kokošjem lizocimu.

HyHEL5 protitelo

Mišje HyHEL-5 protitelo proti kokošjem lizocimu.

kokošji lizocim

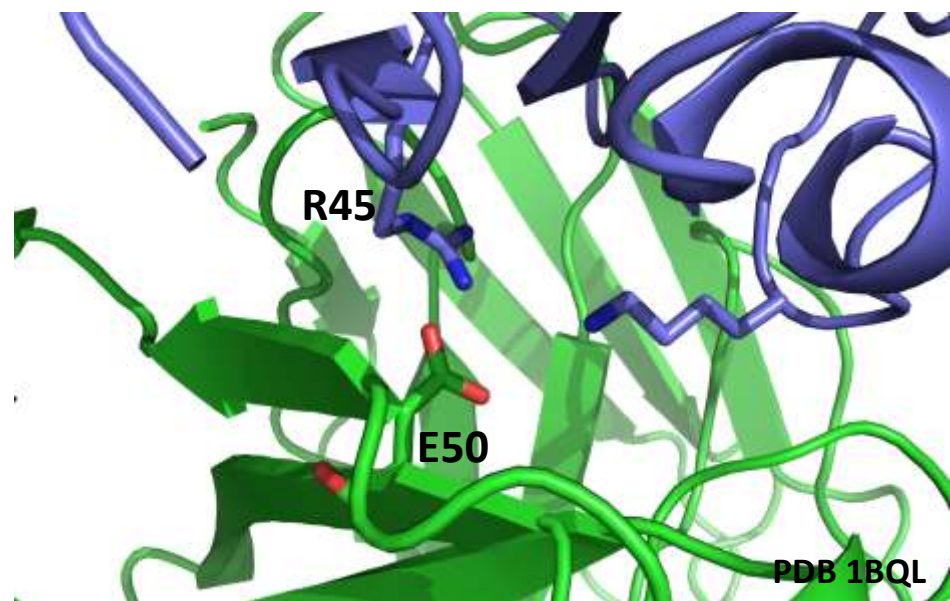
HyHEL5 Fab

$K_d = 25 \text{ pM}$
 $\Delta H^0 = -23 \text{ kcal/mol}$

E50_HD mutanta

$K_d = 20 \text{ nM}$
 $\Delta H^0 = -19 \text{ kcal/mol}$

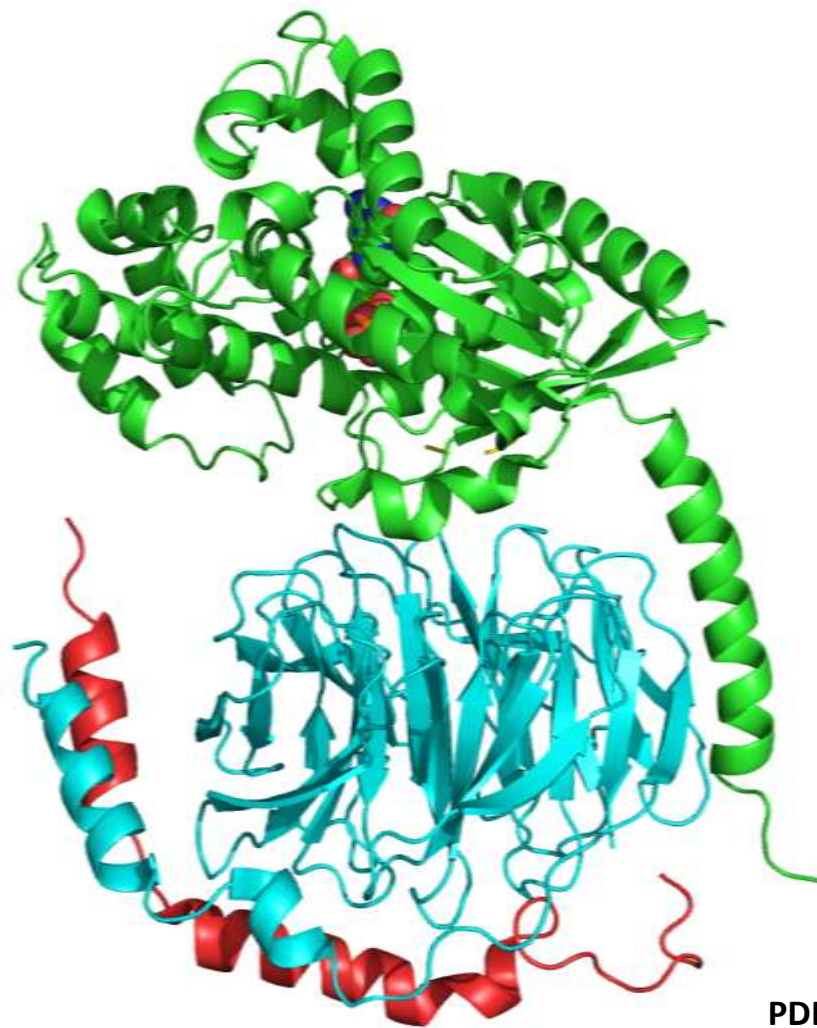
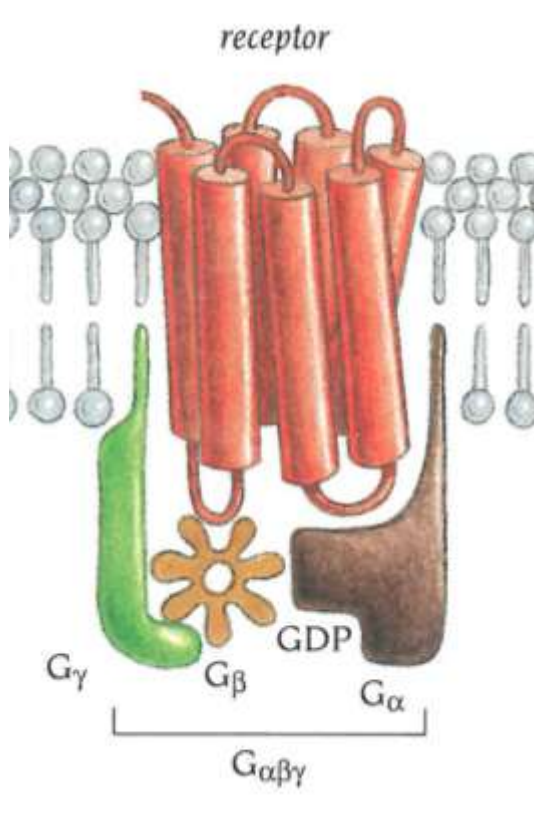
prepeličji lizocim

HyHEL5 Fab

$K_d = 150 \text{ nM}$
 $\Delta H^0 = -18 \text{ kcal/mol}$

G proteini

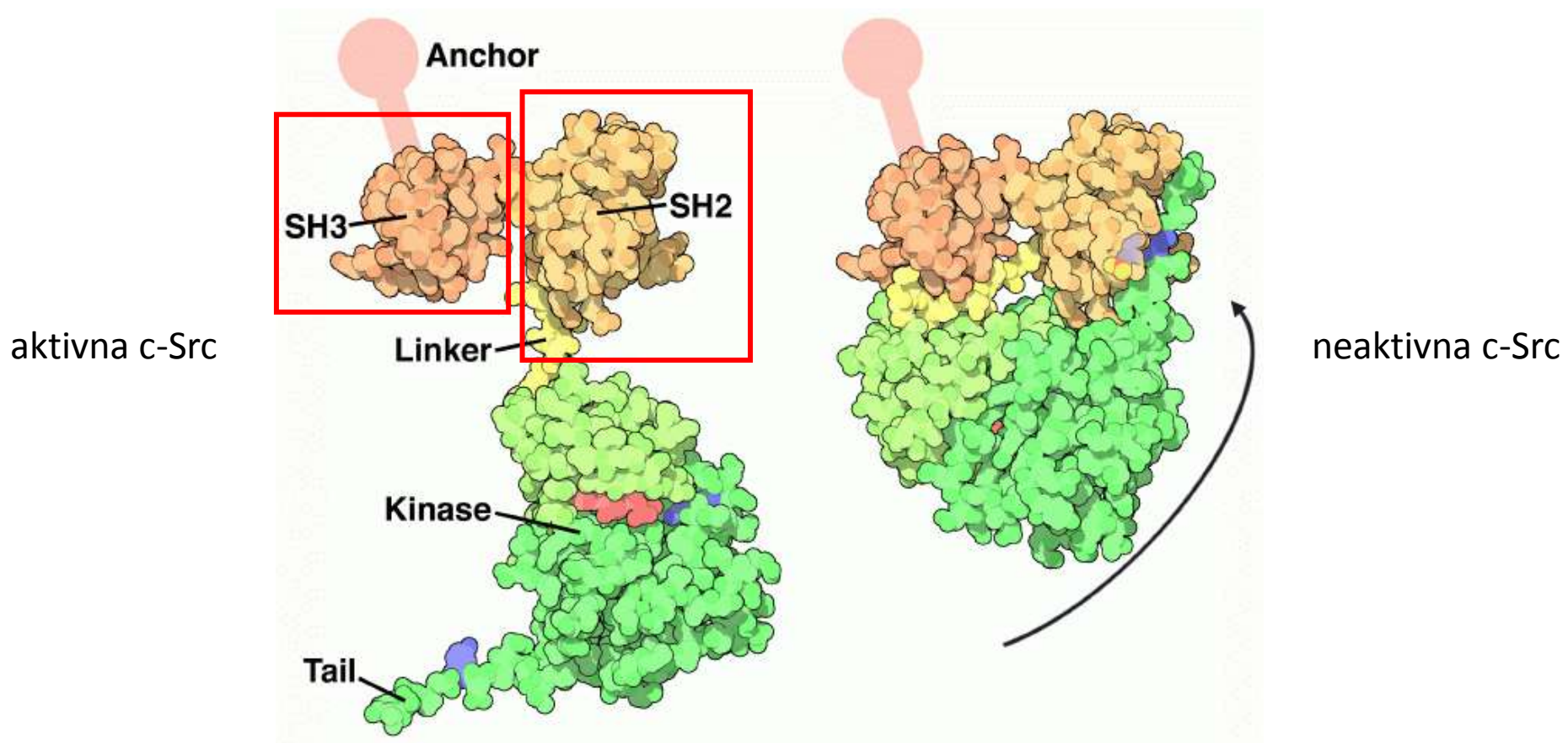
$G_{\beta\gamma}$ dimer je trajen/obligaten.

$G_{\alpha\beta\gamma}$ trimer je prehodni močan kompleks, ki disociira ob ustreznem signalu.

PDB 3AH8

c-Src kinaza

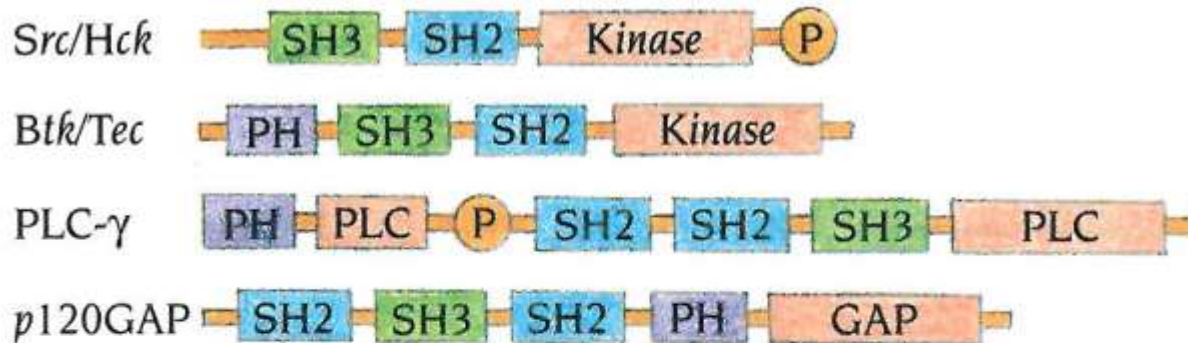
c-Src kinaza je proto-onkogen z aktivnostjo tirozinske kinaze. Verjetno regulira embrionalni razvoj in celično rast. Prehod med aktivno in neaktivno konformacijo je reguliran s fosforilacijo dveh Tyr ostankov.

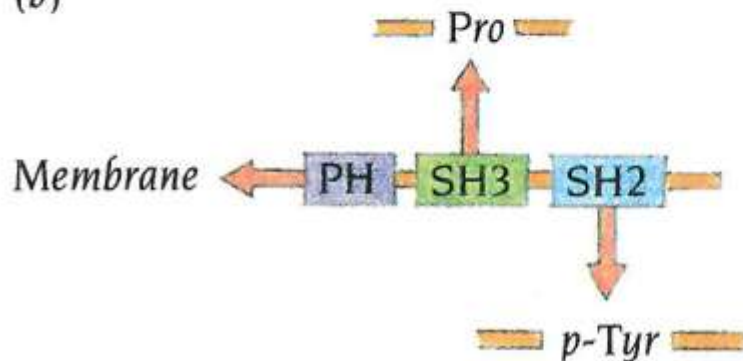
Src homologne domene

Src homologne domene 2 (SH2) in 3 (SH3) so moduli, ki jih najdemo v številnih proteinih, predvsem v nerekceptorskih tirozinskih kinazah. So strukturno in funkcijsko dobro ohranjene.

(a)

(b)

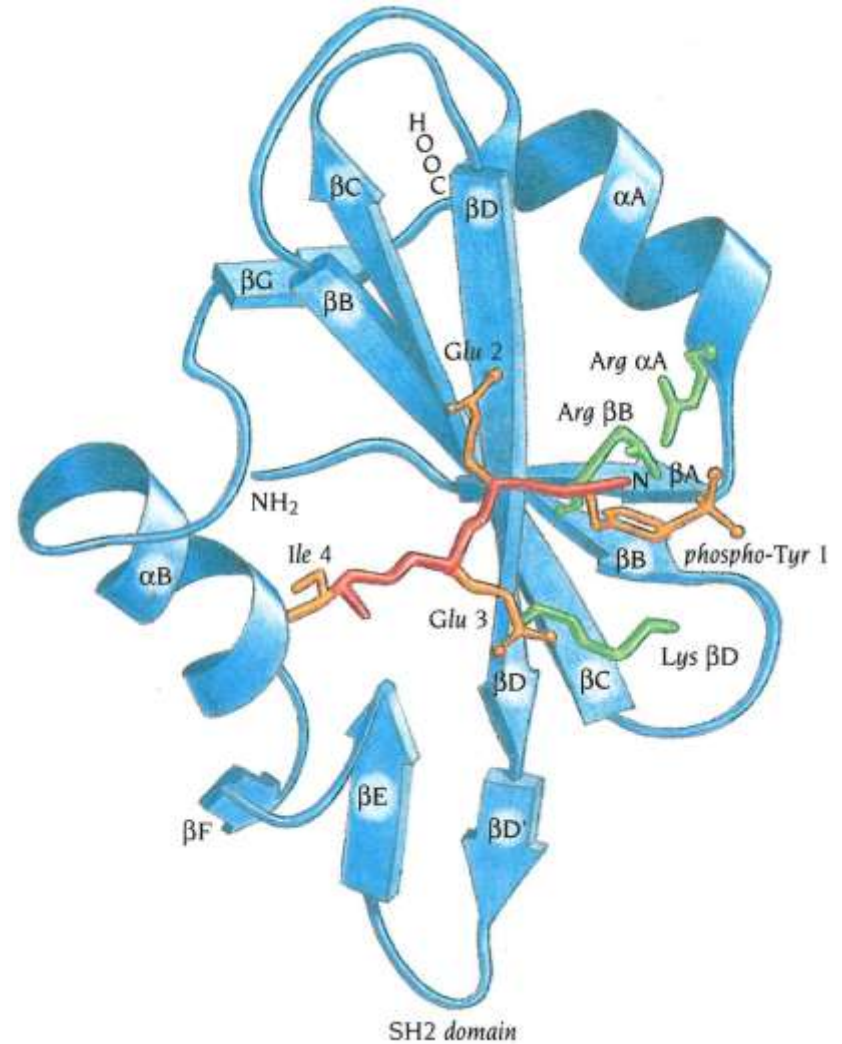
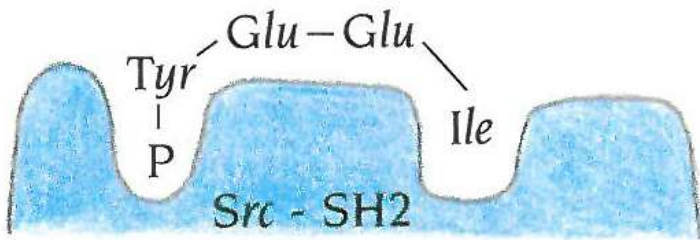
SH3 vežejo s prolino bogate regije v peptidih

SH2 domene vežejo peptide s fosfotirozinskimi ostanki

SH2 domene

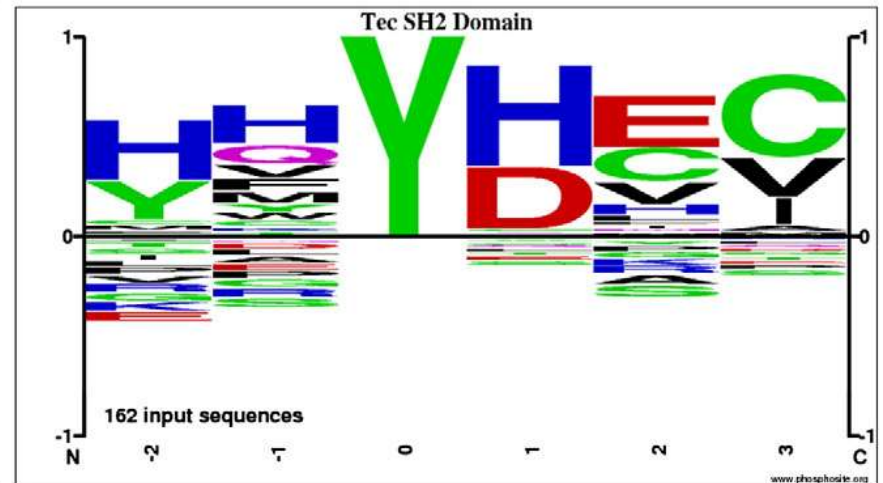
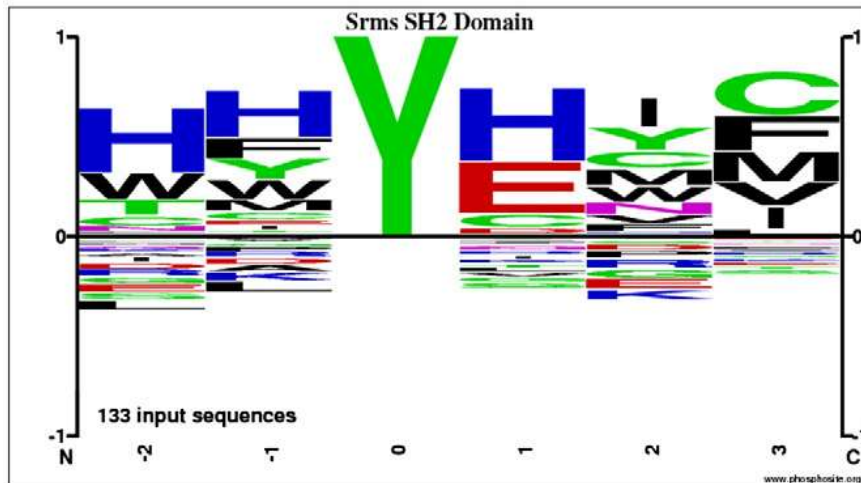
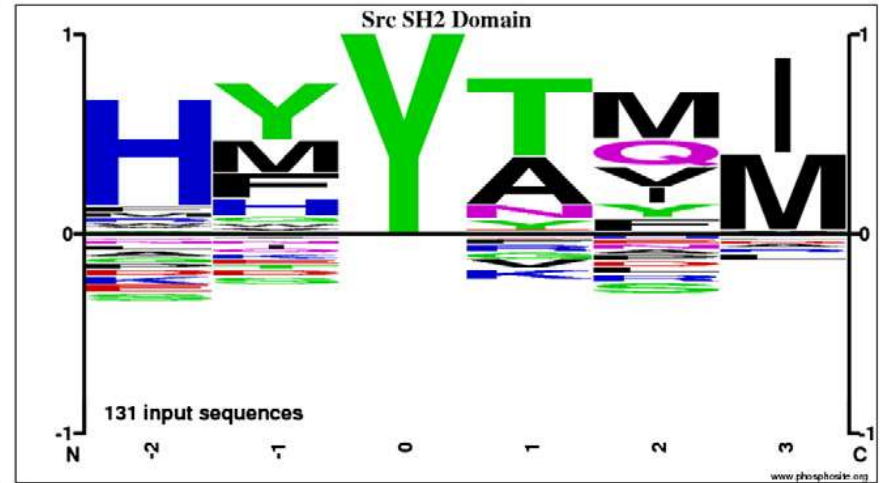
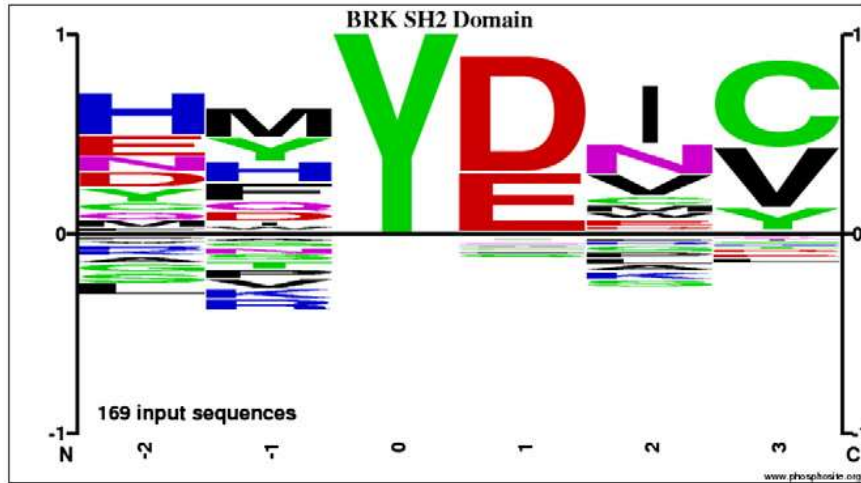
Primer: SH2 domena Src kinaze

Prvotne študije so pokazale da optimalno prepozna peptid z zaporedjem **p-Tyr-Glu-Glu-Ile**

SH2 domene

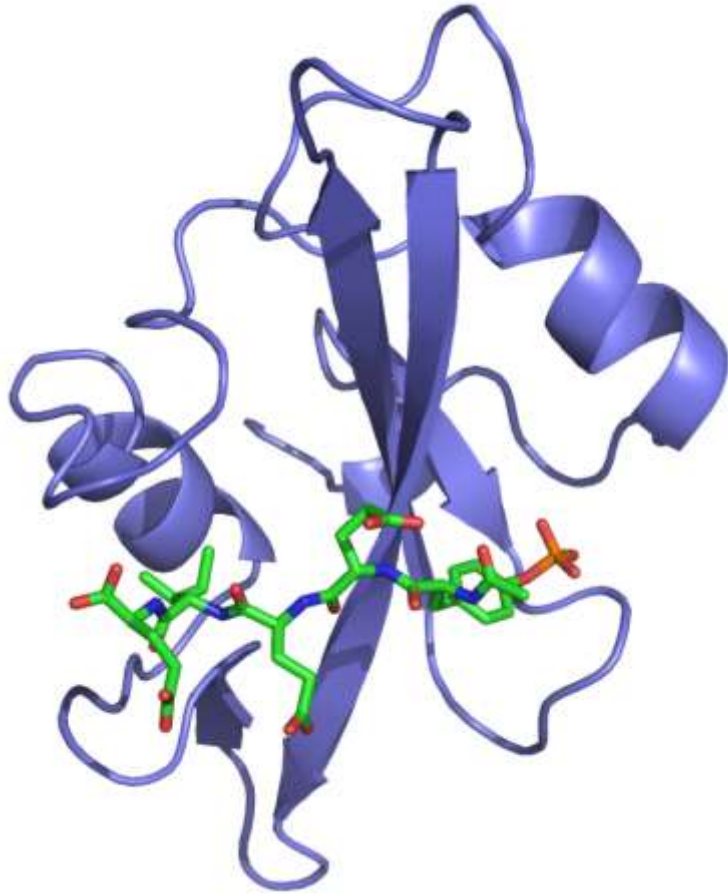
Sistematična karakterizacija vezavnih lastnosti SH2 domen različnih citosolnih kinaz

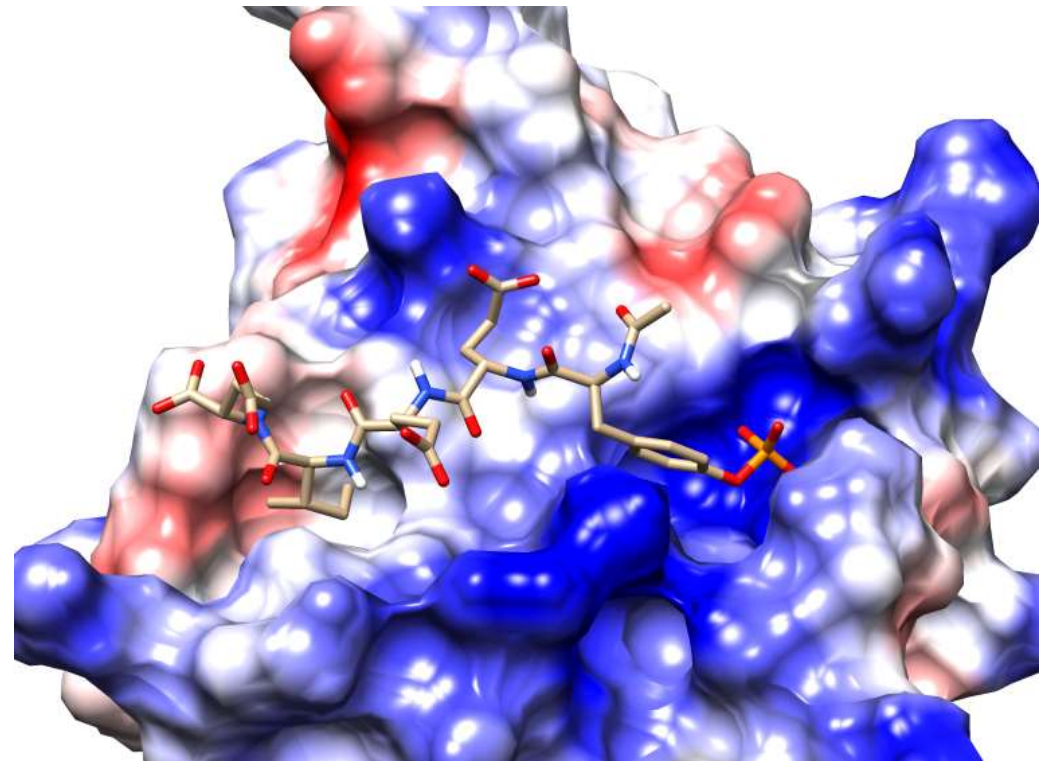

SH2 domene

SH2 domena v kompleksu s peptidom Ac-pYEEIE

PDB 1HCS

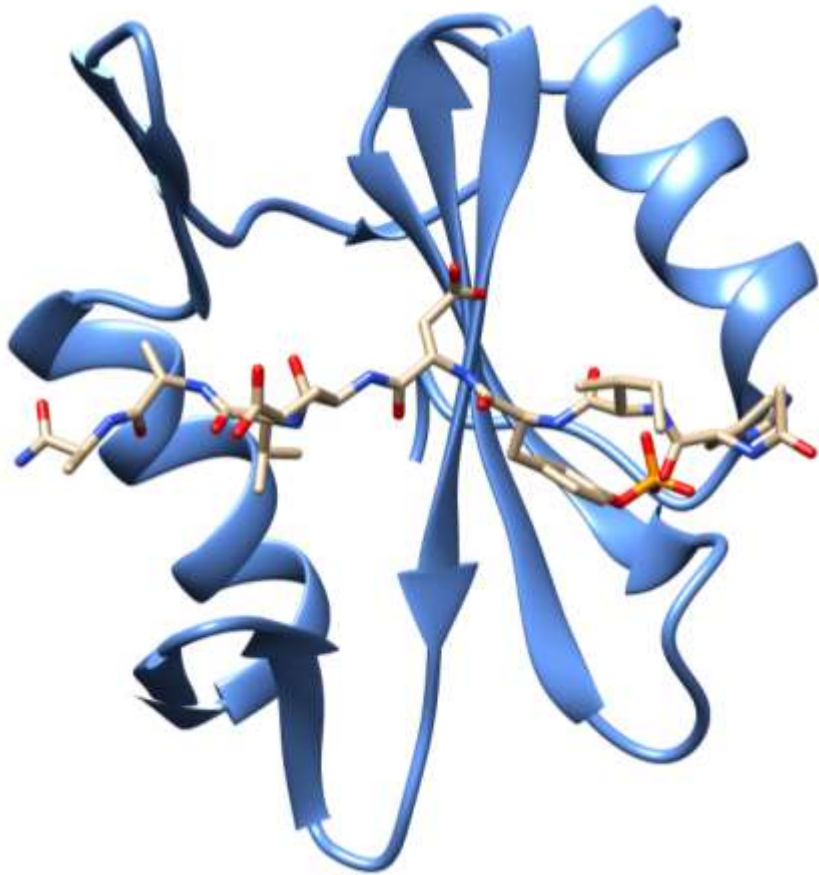

Specifičnost določata pTyr (poz. 1) in ostanek tri mesta dlje v verigi (poz. 4).

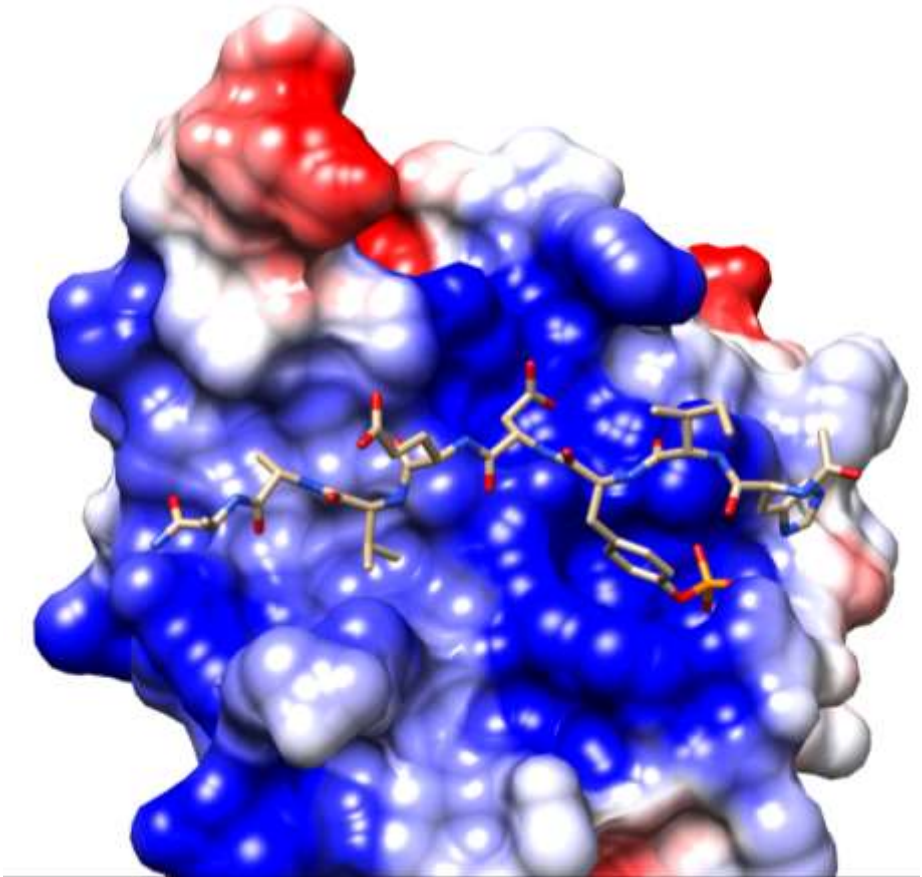
$K_d = 2 \mu\text{M}$

SH2 domene

SH2 domena proteina Nck2, ki regulira dinamiko aktinskih filamentov.

PDB 2CIA

$K_d = 400 \text{ nM}$

SH3 domene

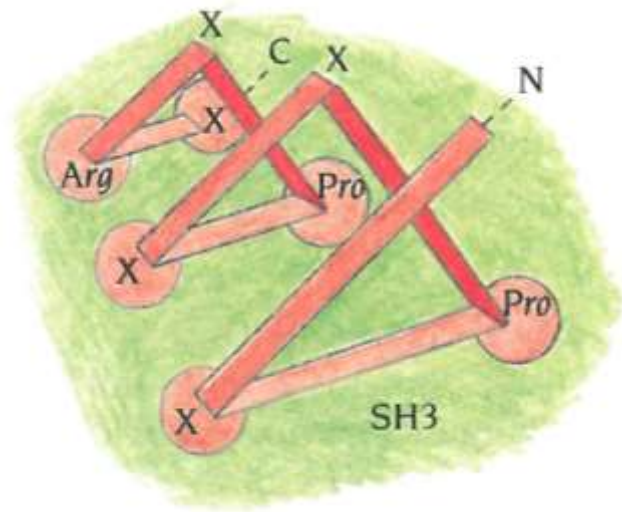
SH3 domene specifično prepoznavajo zaporedja, obogatena s Pro ostanki.

Primer: SH3 domena Src kinaze

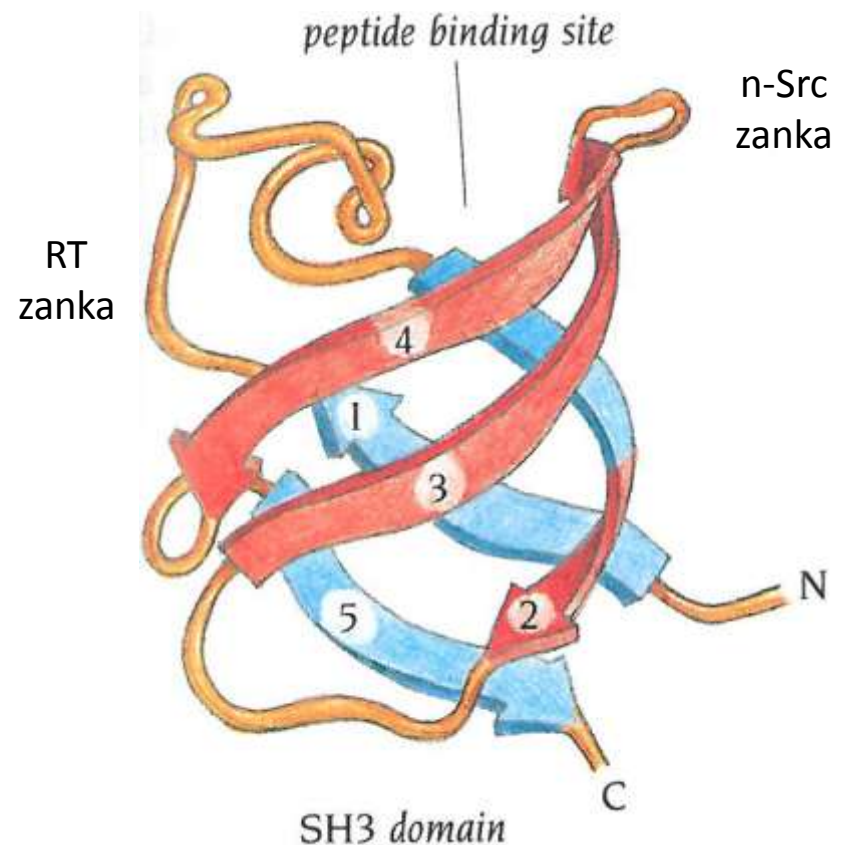
Dva prepoznavna motiva:

R-X-L-P-P-L-P-X-X (motiv razreda I)

X-X-X-P-P-L-P-X-R (motiv razreda II)

poliprolinska-2 vijačnica

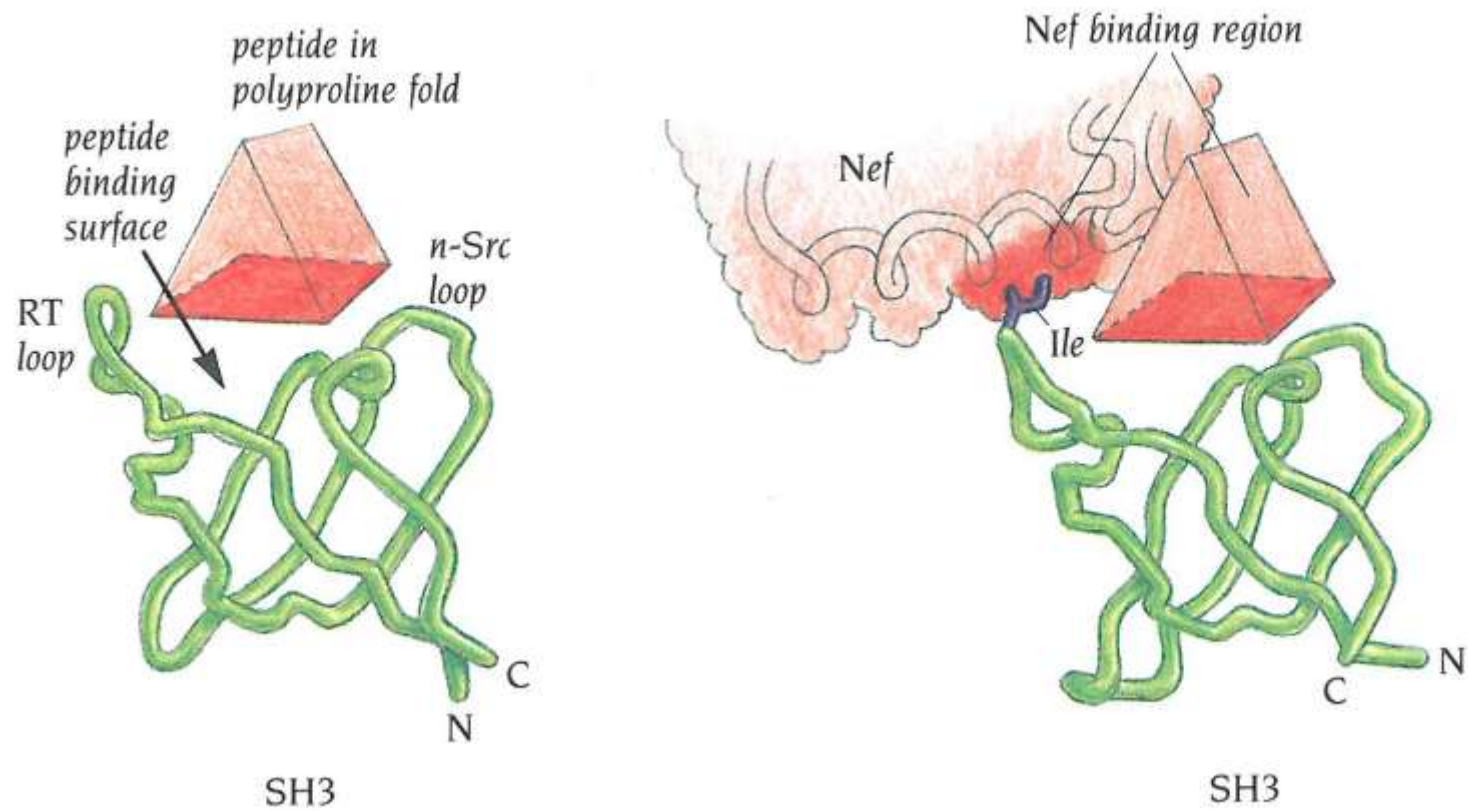

RT zanka

n-Src zanka

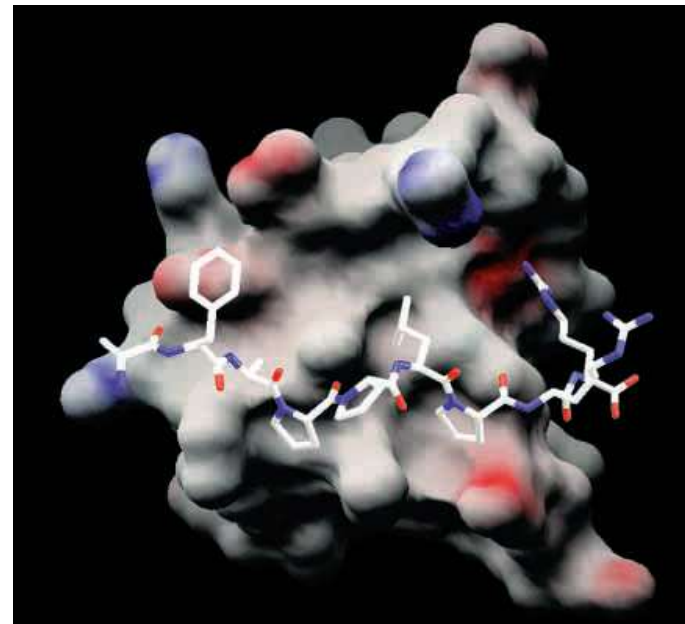
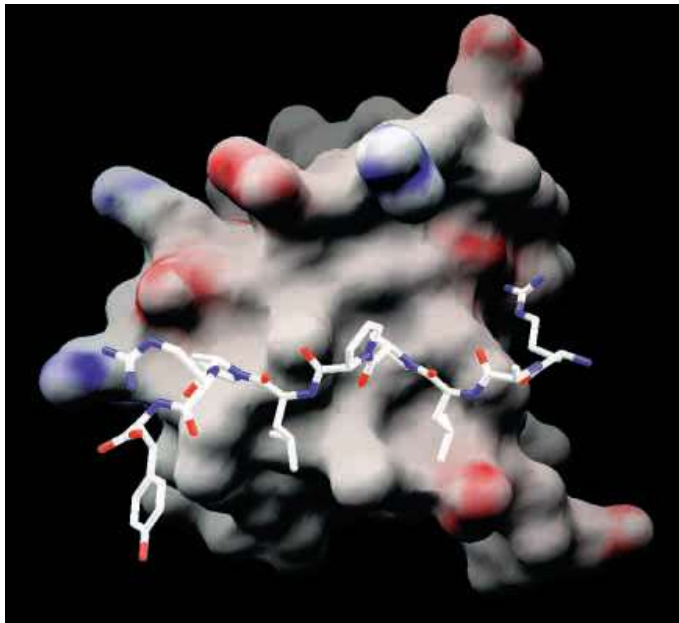
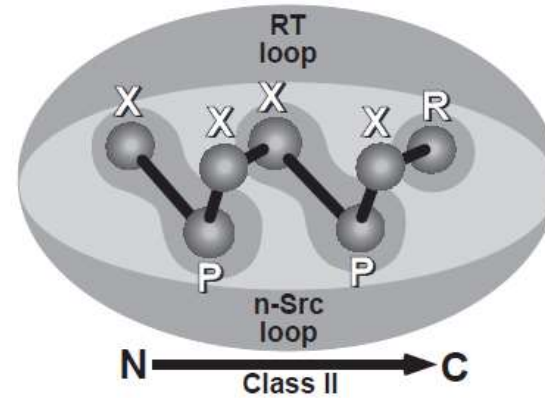
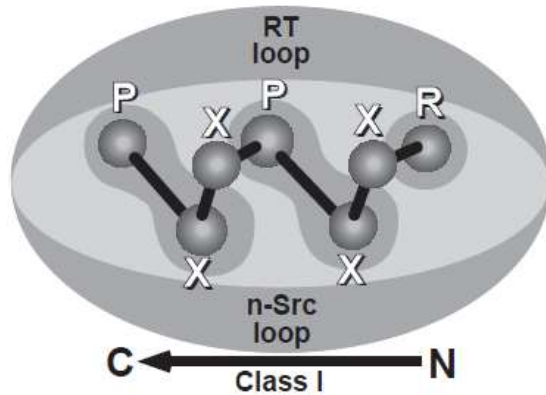
SH3 domene

SH3 domene specifično prepoznavajo zaporedja, obogatena s Pro ostanki.

SH3 domene

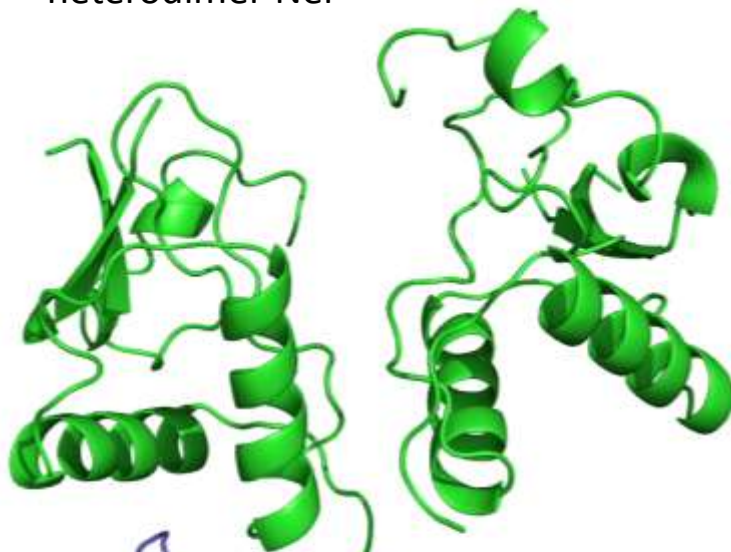
SH3 domene specifično prepoznavajo zaporedja, obogatena s Pro ostanki.

SH3 domene

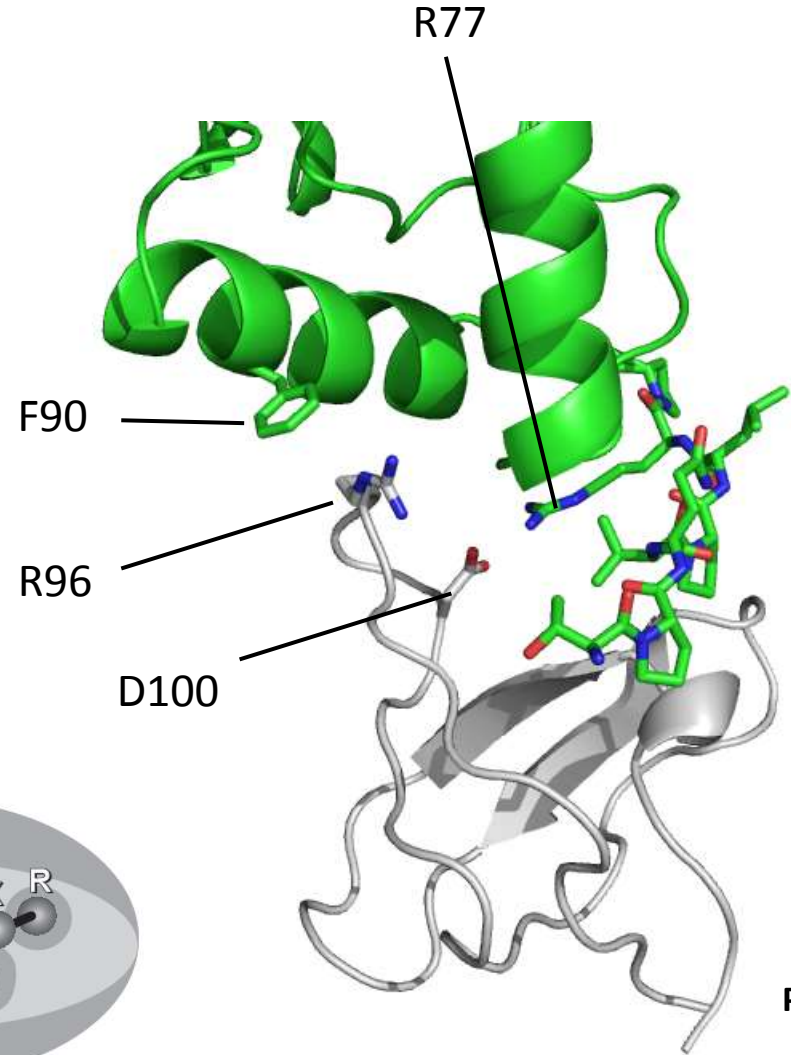
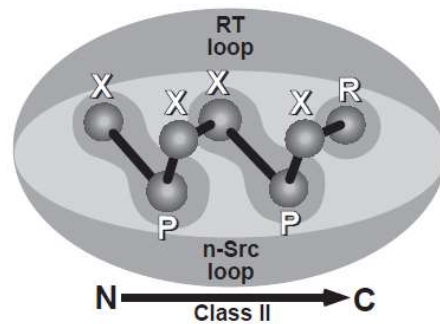
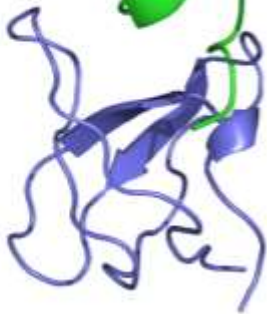
SH3 domena kinaze Fyn interagira z Nef proteinom virusa HIV-1.

heterodimer Nef

PDB 1AVZ

Fyn SH3

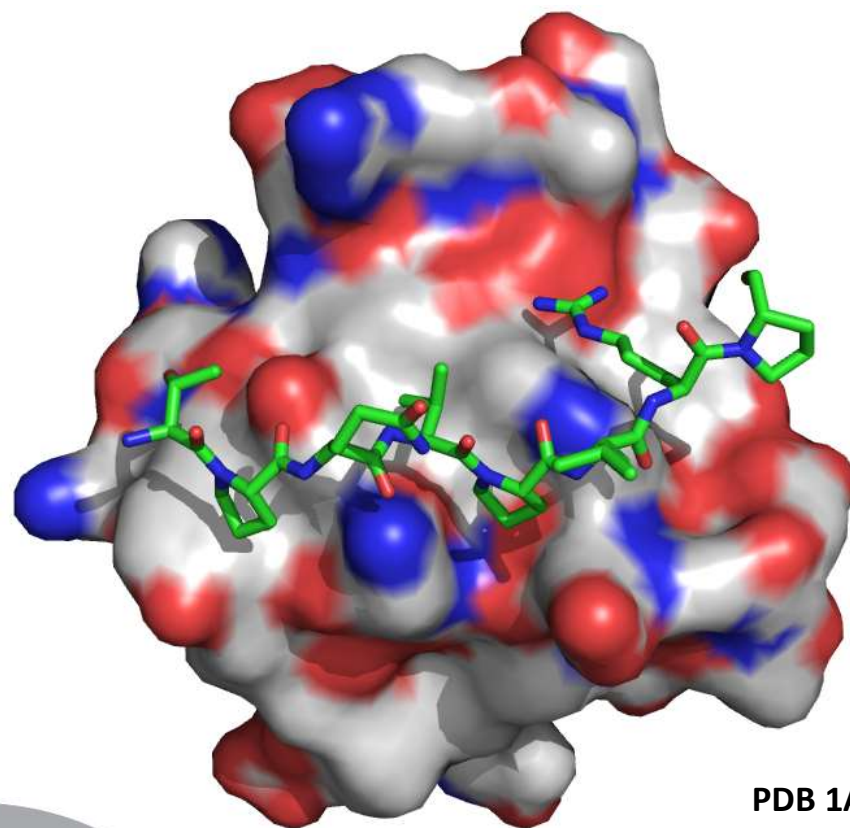
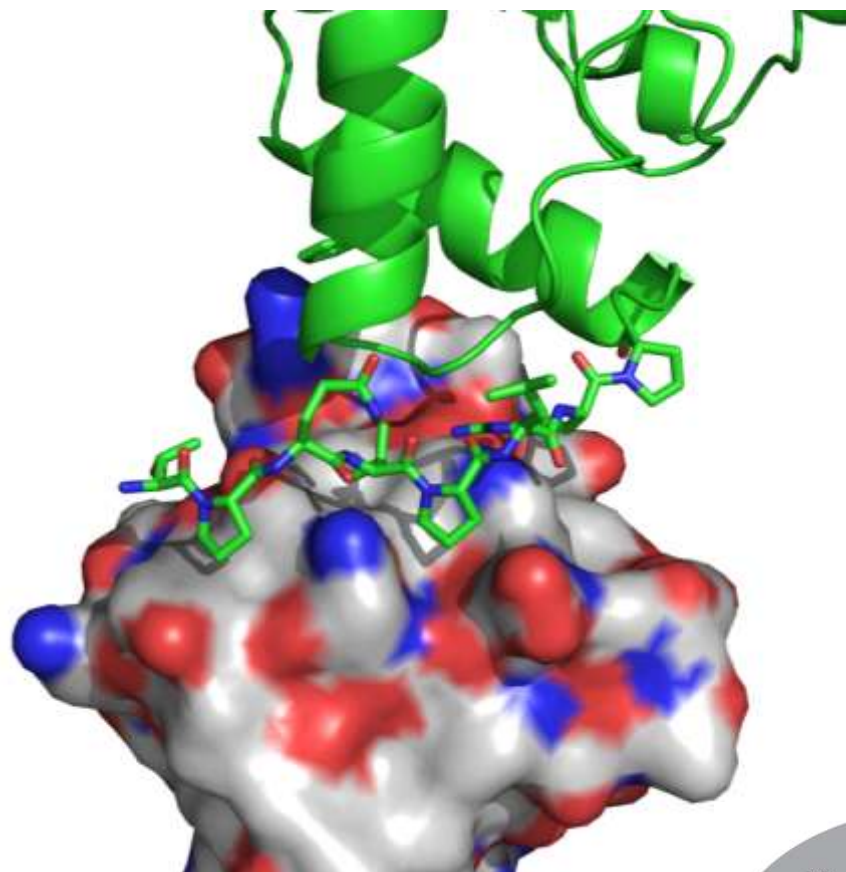

PDB 1AVZ

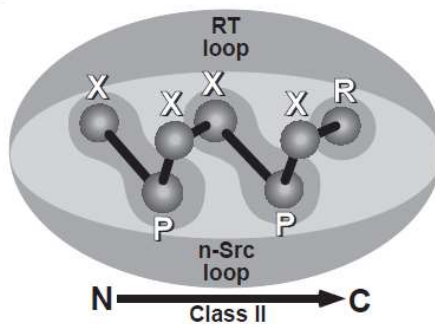
vezavni motiv: TPQVPLR

SH3 domene

SH3 domena kinaze Fyn interagira z Nef proteinom virusa HIV-1.

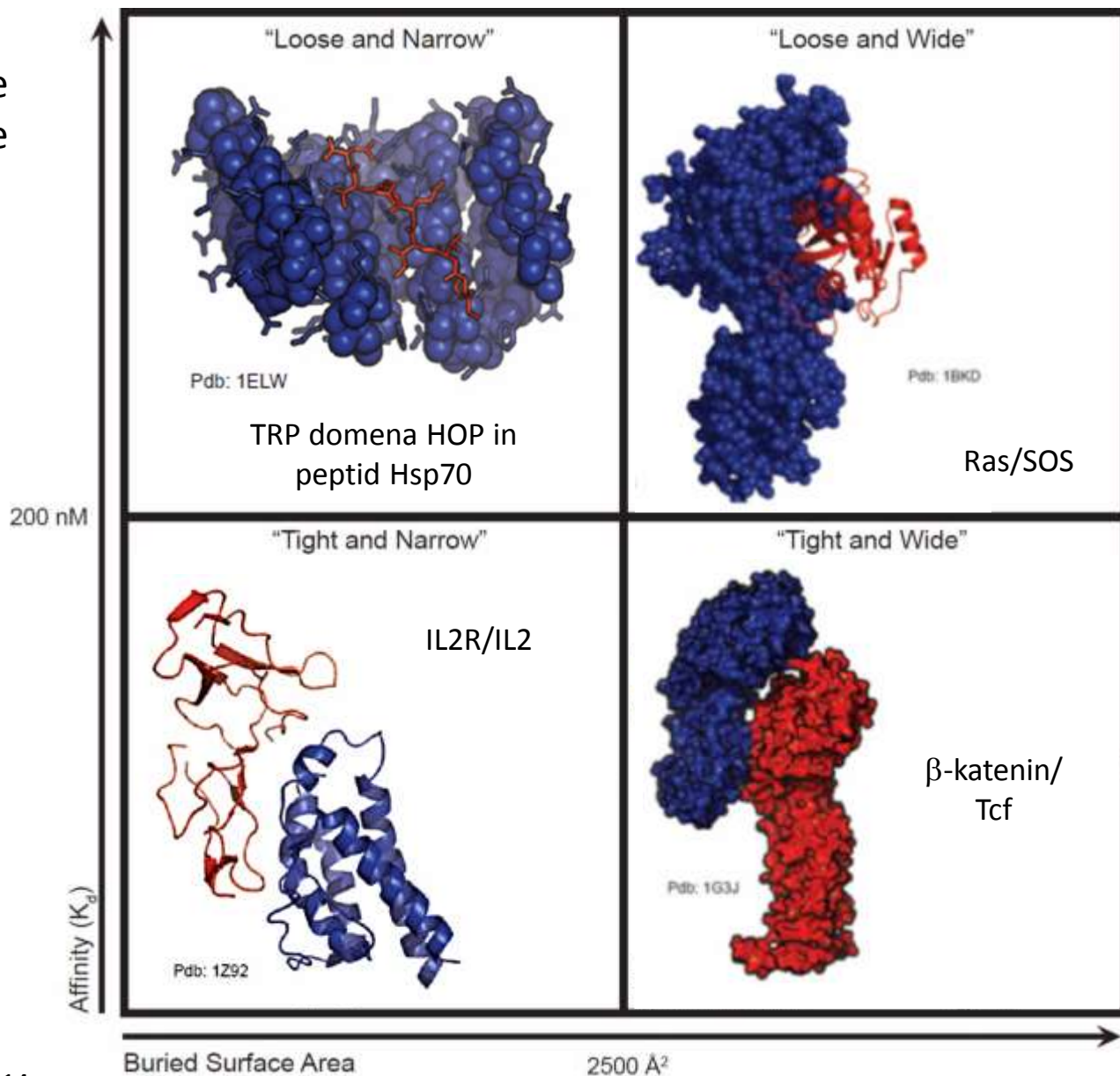
PDB 1AVZ

vezavni motiv: TPQVPLR

Inhibitorji interakcij med proteini

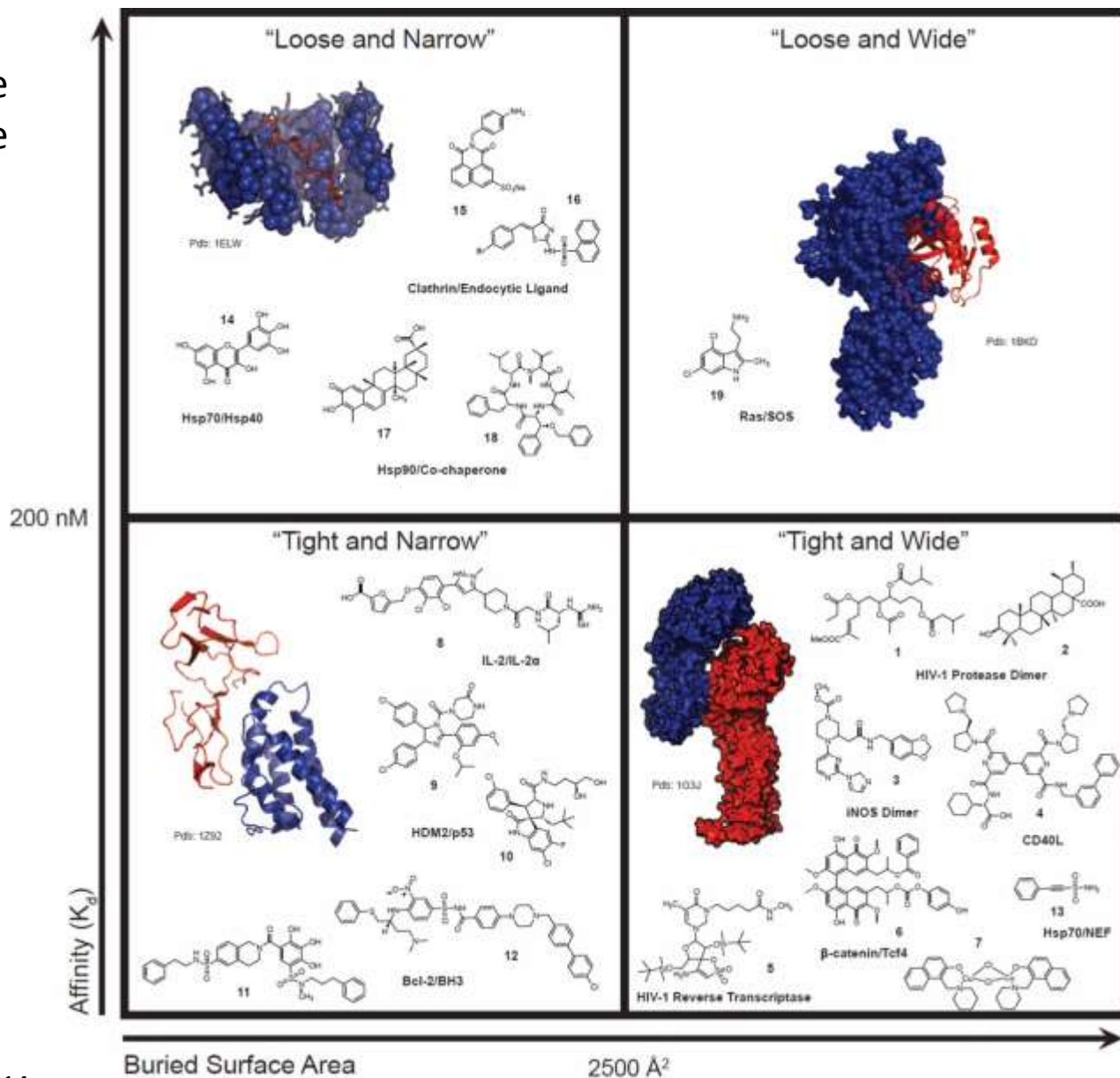
Kategorizacija v štiri skupine glede na velikost stične površine in moč interakcije

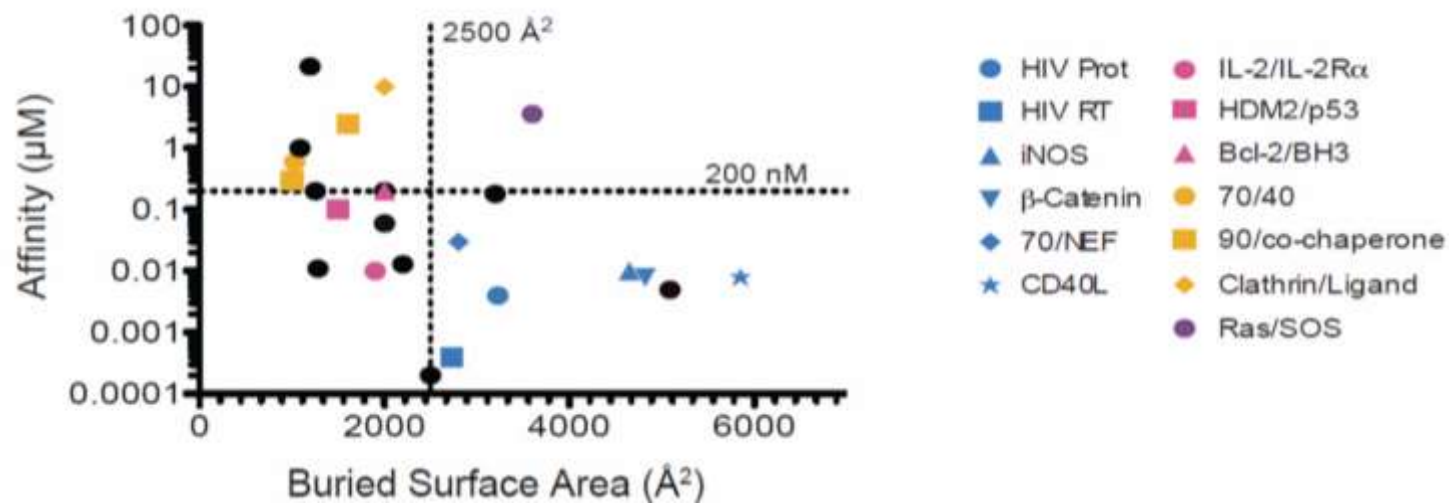
Inhibitorji interakcij med proteini

Kategorizacija v štiri skupine glede na velikost stične površine in moč interakcije

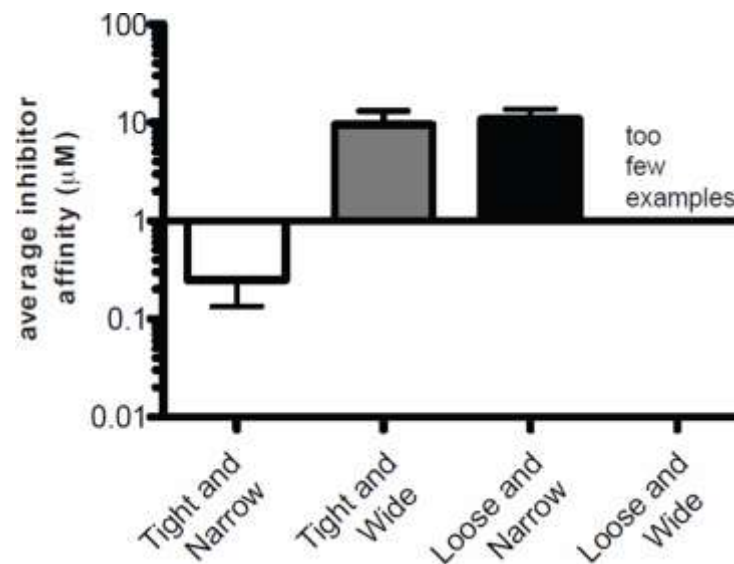

Inhibitorji interakcij med proteini

afiniteta proteinov
v kompleksu

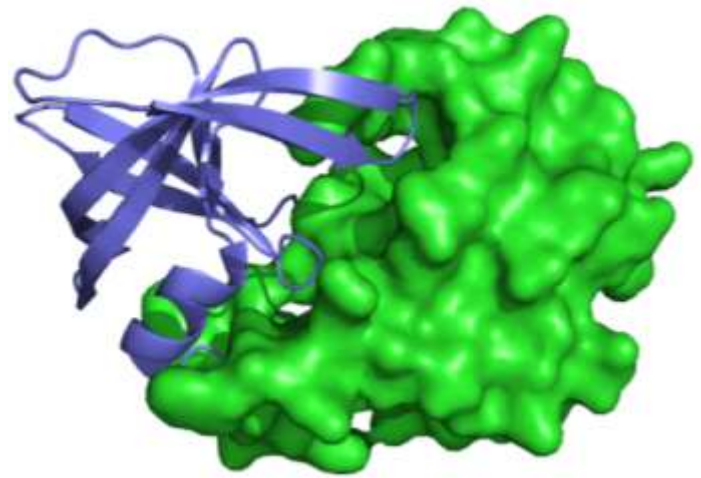
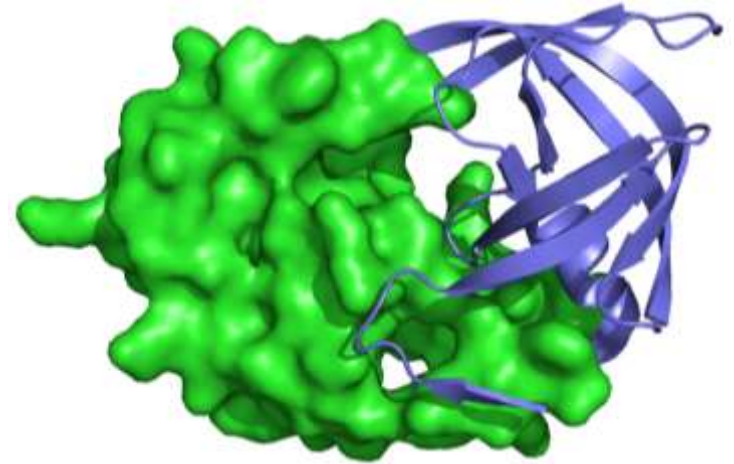
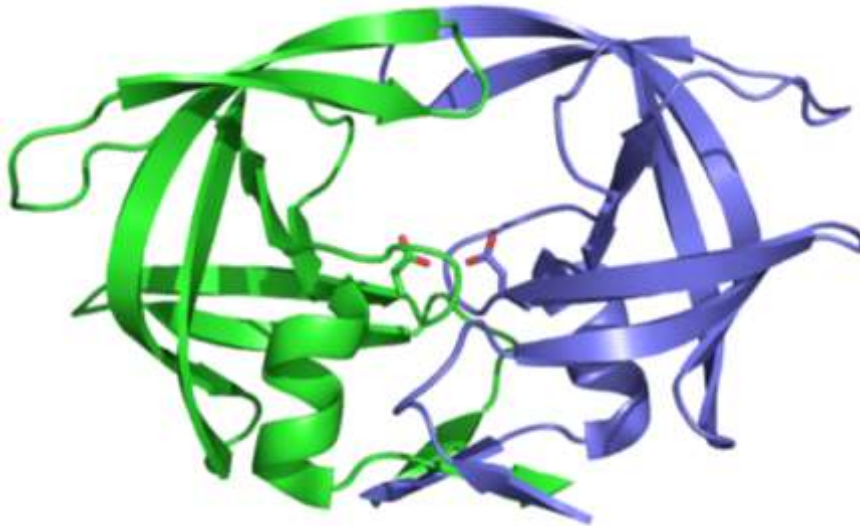

afiniteta inhibitorjev
do tarč

HIV proteaza

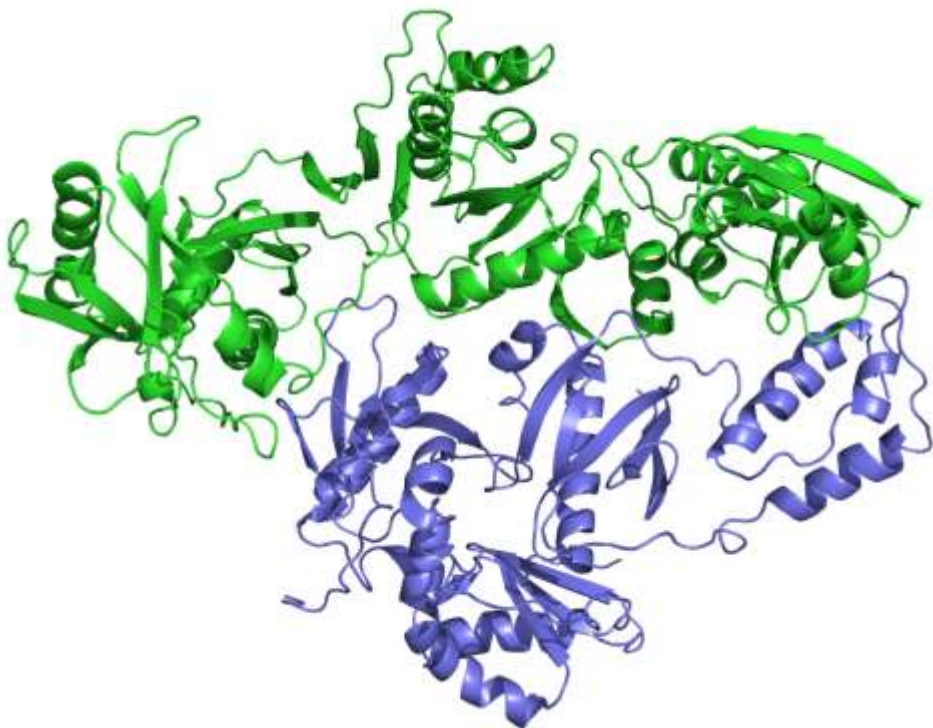
HIV proteaza je ena izmed tarč terapije pri okužbi z virusom HIV.

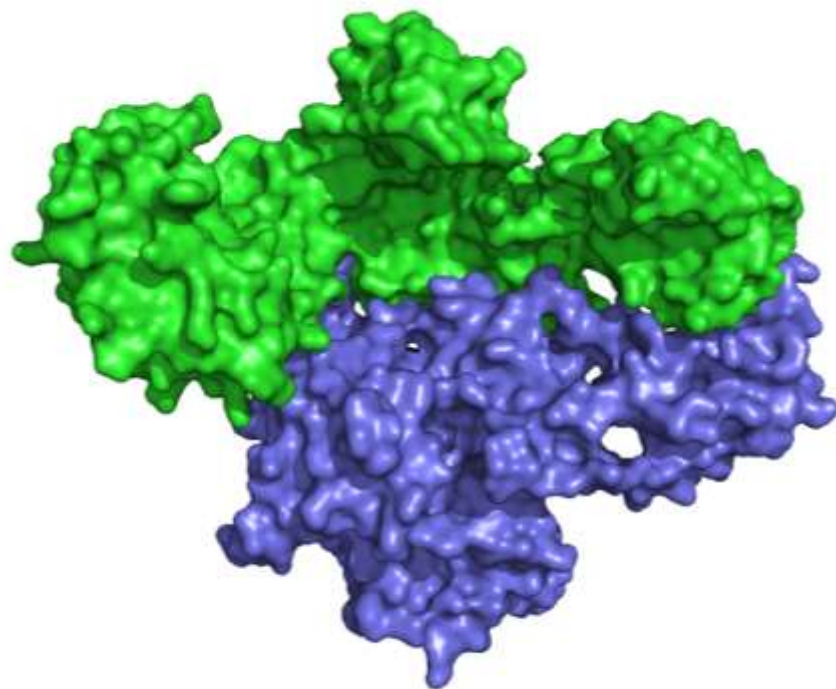
$K_d = 4 \text{ nM}$
BSA $1800 \text{ \AA}^2$

HIV reverzna transkriptaza

p66 podenota

p51 podenota

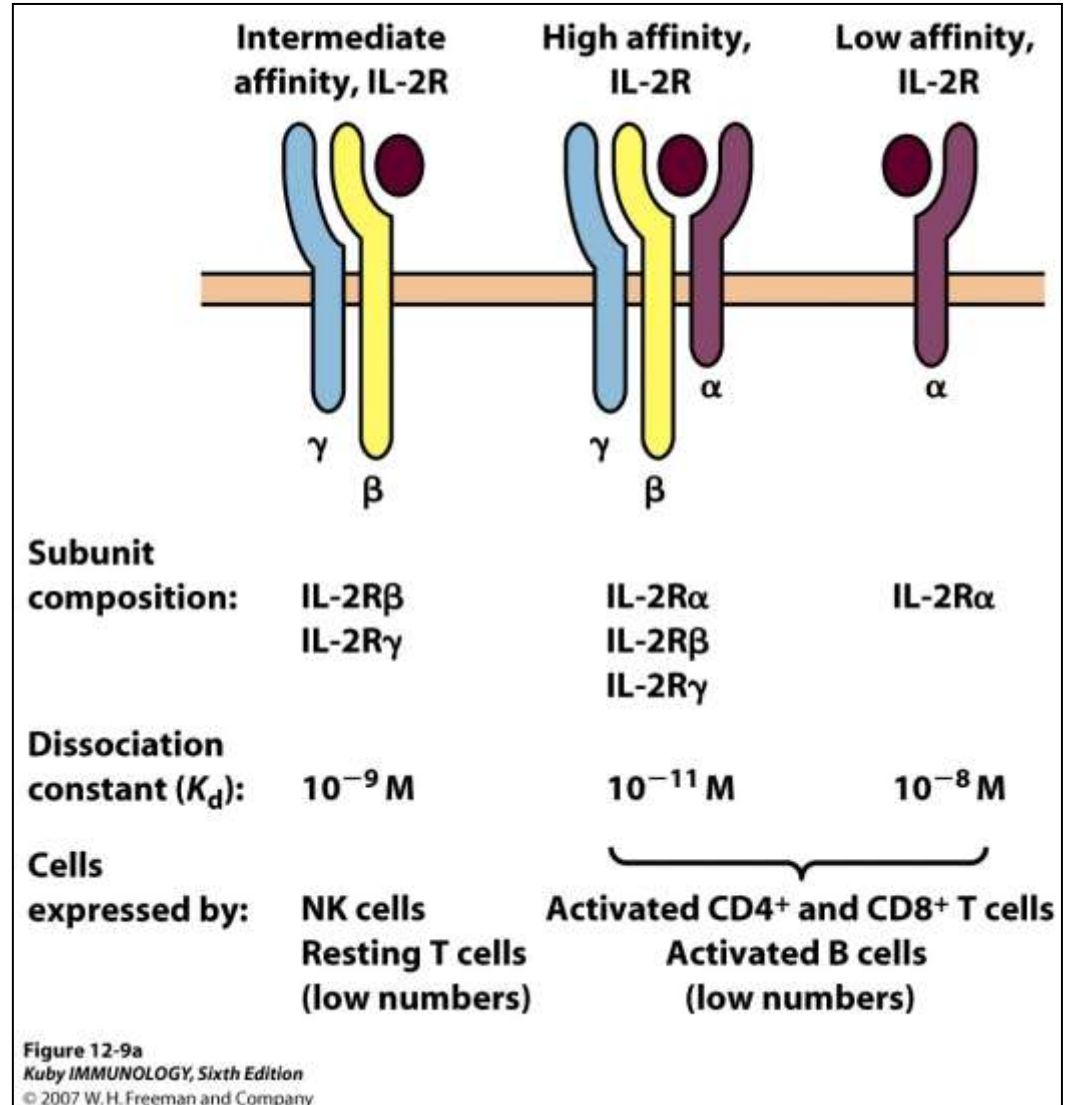
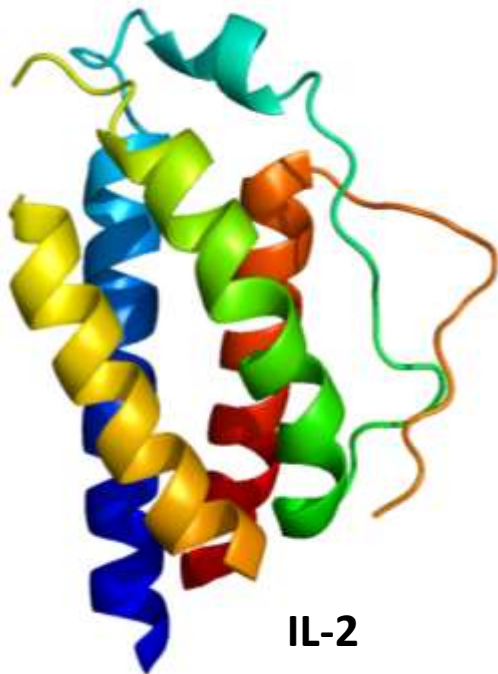

$K_d = 0.4 \text{ nM}$
stična površina cca. $5000 \text{ \AA}^2$

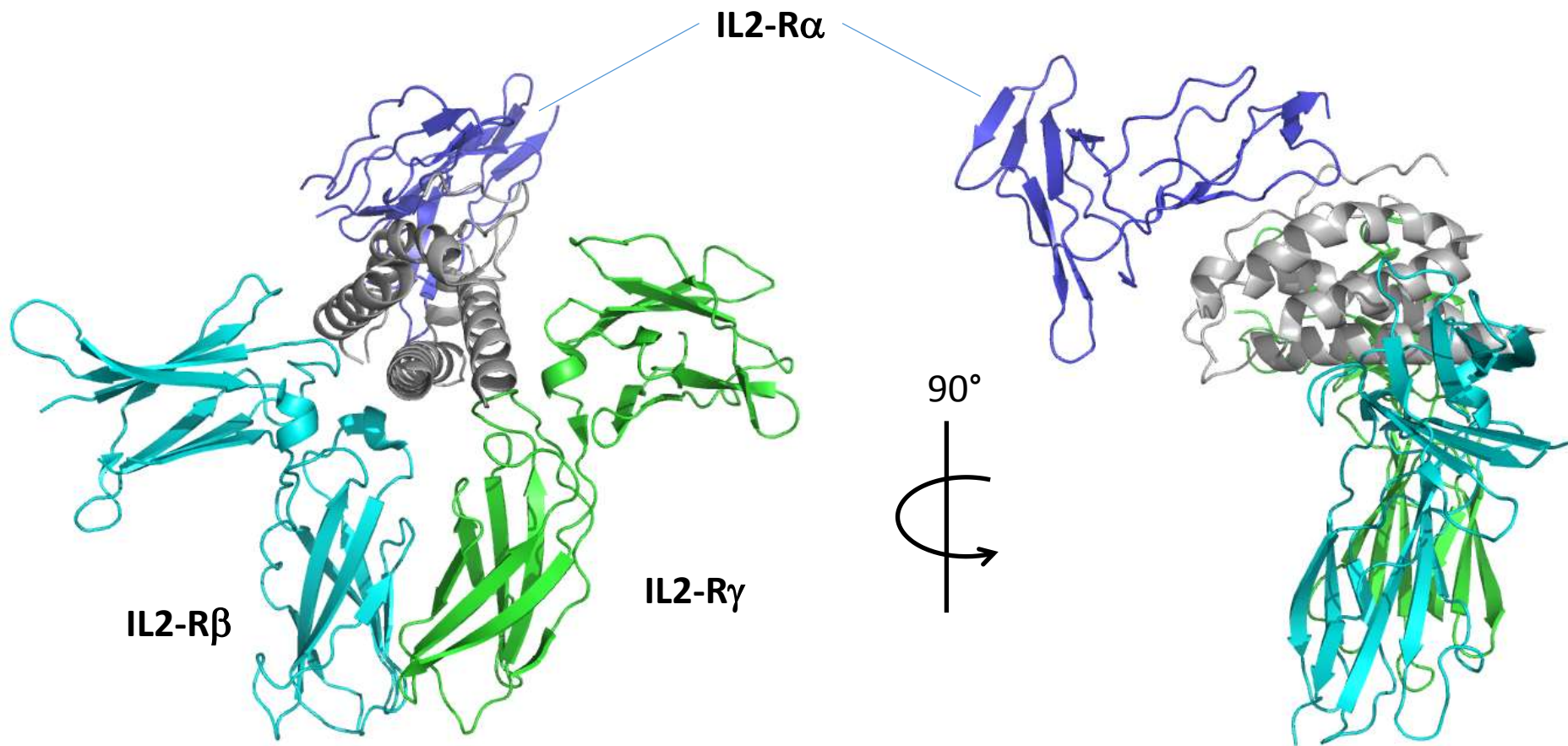
Glavna tarča terapije pri okužbi z virusom HIV-1: dva tipa inhibitorjev – analogi nukleozidov in alosterični inhibitorji.

IL-2 receptor

IL-2 receptor obstaja v več oblikah.

IL-2 receptor

**Subunit
composition:**

IL-2R β
IL-2R γ

IL-2R α
IL-2R β
IL-2R γ

IL-2R α

**Dissociation
constant (K_d):**

10^{-9} M

10^{-11} M

10^{-8} M

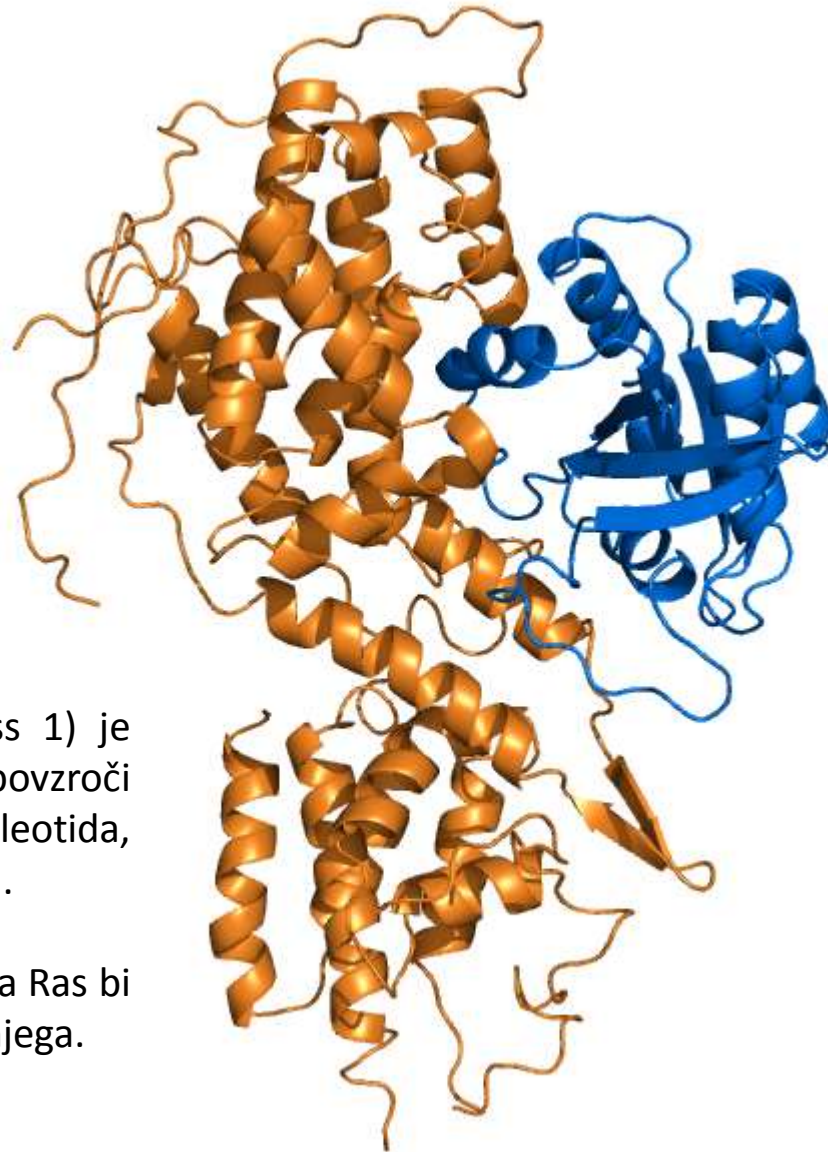
PDB 2B5I

BSA 1180 Å²

BSA 2020 Å²

BSA 840 Å²

Kompleks Ras/SOS

H-Ras je GTPaza (G protein), ki sodeluje v signalnih poteh rastnih faktorjev, zlasti v MAPK signalni poti.

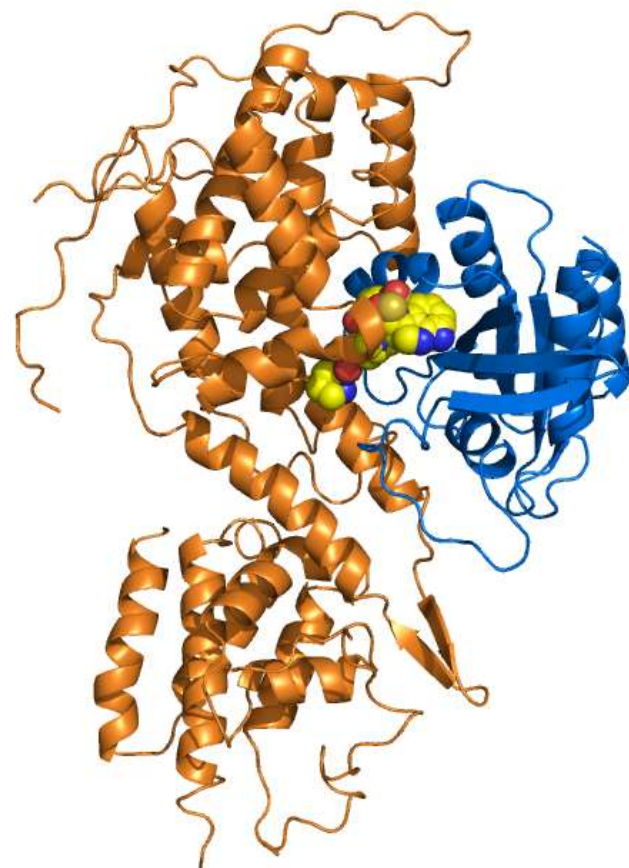
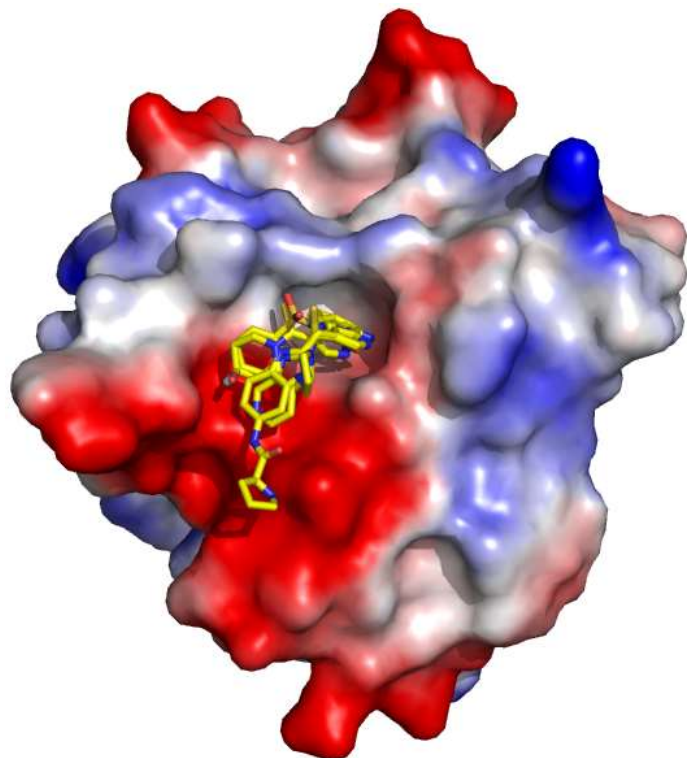
Je znan proto-onkogen.

SOS-1 (Son of Sevenless 1) je regulatoren protein, ki povzroči sprostitvev vezanega nukleotida, zlasti GDP, z Ras proteina.

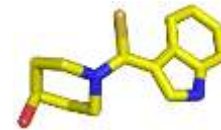
Z inhibicijo vezave SOS na Ras bi zmanjšali aktivnost slednjega.

Kompleks Ras/SOS

Serijsko inhibitorjev, ki inhibirajo vezavo SOS na Ras.

$K_d = 340 \mu\text{M}$

$K_d = 1-2 \text{ mM}$